vicent ramon calatayud

La caixa de les maravelles

DEL CENIA AL SEGURA
valencia

LA CAIXA DE LES MARAVELLES

VICENT RAMON CALATAYUD

LA CAIXA
DE LES MARAVELLES

DEL CENIA AL SEGURA
VALENCIA
1988

Dibuixos originals d'Enric Calvo

Edita: Promocio de Cultura Valenciana. Del Cenia al Segura, S. A.

I.S.B.N. 84-85446-38-0

Deposit llegal: 2.840 - 1988

Arts Grafiques Soler, S. A. - L'Olivereta, 28 - 46018 Valencia - 1988

A Xavier i a Miquel,
amics,

a Casp i a Adlert,
mestres.

INTRODUCCIO

Tinc una caixa de maravelles.
No parla,
no es mou,
pero si l'obric...
escolten crits les meues orelles.

TINC una caixa. Vella caixa de melada fusta de pi ver. Era dels yayos dels meus yayos. La corca en son ric, ric, ric i rac, cansada, li ha fet tants forats que la pobra te la pancha ben ventilada; per aixo li caben tantes coses.

Alli dins hi ha de tot: joguets lligats a base de fil d'aram, ingeni i manya... el carro que fora primoros, hui de rodes mes que quadrades, te els varals desmorrellats i la travessanya perduda, de tants bacs i revolcons.

El cavall, de carto pintat, estara pasturant; ya fa dies que no el veig. Blanejarà[1] d'una pota: tenia uns badalls en la cama i el genoll pelat, d'un dia que s'estacà en el fanc...

Una pepona de rosa pujat i galtes descolorides, dorm abraçada a una aixeta de dorat color de corneti, en verdoses llagastrades d'oxit, a manca de neteja i "sidol".

El manec de l'escampilla; una birla; una pilota a la que se li veuen els budells per la baqueta descordada. Un soldat de

[1] *Blanejar:* Coixejar. Chafar blanet per tindre mal en la pota.

rojos i blaus colors, despuntada bayoneta i ros descapçat. Telles, boletes; tacons de goma; cartons de "caixeta de mistos" i cromades estampes. Cordons de trompa; suros de peixcar; mutilats pastorets del Belem... uns espardenyots vells d'espart, ben llicenciats, i ropons de varies textures, epoques, estils i faches distintes.

Els chiquets trauen i posen; revoliquen i menegen. Juguen a majors: es disfrassen, fan guerres, formen bandos, arrastren cabirons lligats en vencills; simulen animals, objectes, personages dels dibuixos, coses animades, edificis, fortalees, peces d'artilleria, ferramentes d'oficis... inventen, imaginen, creen i recreen. Viuen i bullen, cercolant la caixa.

Es octubre. Primavera d'hivern. Colors i olors. Es el mes de les promeses en quall. De les collites en la ma. De les esperances madures.

Despusahir fon festa. El poble valencià celebra la seua festa nacional, coincidint, enguany, per fi la propia autonomia en l'epoca de l'any.

Es de mati. Bon dia i bona hora. Em veig la caixa, rellampegant-me pel cap ilusions que entronquen la gran historia i la menuda tasca quotidiana de les nostres gents, per sigles dels sigles. Els vells valencians, les velles costums, la caixa vella... els vells recorts que guarda amorosa. Un artistic pany negre, s'amostra sense clau: lo que en ella entra o ix es de tots.

M'assente enfront. Em referme abstret en la cadira; la dificil illuminacio de l'estancia: foscor tallada a ganivet, pel groc rall de sol valent que travessa la finestra i descompon el negre, fa clucar els meus ulls, en actitut de preocupada meditacio, transponent-me per damunt del temps i de l'espai.

Ara estic en una cambra del sigle passat, ades en un corredor migeval, en acabant en una pallissa polsosa o en un taranyinos o minyat sostre.

Viage sense pes, junt a la caixa, percebent olors, sensacions, crits i emocions peculiars de l'hora i circumstancia que

rememore. Situacions i personages aniran eixint pels forats de la corca o espentaran la tapadora en atrotinat tropell; es mesclen uns en atres, es superposen o passen fugint. Embolquen l'ambient com errants boires terreres que finalment s'emportarà el llevant fresquet.

Els chiquets tenen imaginacio. Podran seguir-me mentrimentes ensomie despert.

Els majors deuran tirar ma de les manides experiencies acumulades, dels recorts, per a poder vore clarament la caixa plena de randes, entre el llenç de blanc groguenc de l'aixovar, ben planchat i doblat, al temps que aspiren l'aroma de la poma brillant que dorm, perfumant entre estovalles de la novençana del 1800, qui estrenava caixa, roba i vida, en la cambra ampla de la casa pairal, celosa guardadora de secrets i costums.

Dins de la caixa existix un departament menut que te sa corresponent tapadora i tanca: alli se guardaven les dobletes, si les hi havia, i les escritures de propietats, si no estaven hipotecades. Les minvades cartes, de dubtosa grafia i d'imaginable contingut.

L'estacio de l'any em situa a la casa del llaurador que tan familiar es per a mi. Ya tenim les armeles en sacs i les figues en cofins. Les garrofes, en la garrofera, m'envien l'aspra pero agradosa olor peculiar. Encara queden melons penjats en la cambra, baix del trespol.

No ha segut massa bon any de palla i el gra no ompli el graner com fora de desijar. La manca d'aigua ha desllustrat l'impronta de les trenes de dacsa o panis, ya que les panolles han quedat a mig gra. En el celler bull el most i s'espera bon any d'oli, si plou ara.

Lligue i deslligue entre la costum, la vivencia, allo que tantes voltes escoltara, repetitiu, com solen ser els contes de chiquets que han perdurat per tradicio oral i adobe noves formules, amagant consells i sentencies i tractant de perpetuar coses passades, experiencies vixcudes, mesclades a la

fantasia d'animals i personages mitologics, donant-los colors i formes imaginaries.

Des de la caixa, tot cobrarà vida a distints nivells, acomodatius a edats i caracters que vos podran interessar o distraure, semar o evocar. Emocionar, reviure o plorar... segons la millor fortuna o atinada descripcio. Lliterariament podem construir de forma mes o manco encertada, pero sera sempre plena del vocabulari viu del meu poble.

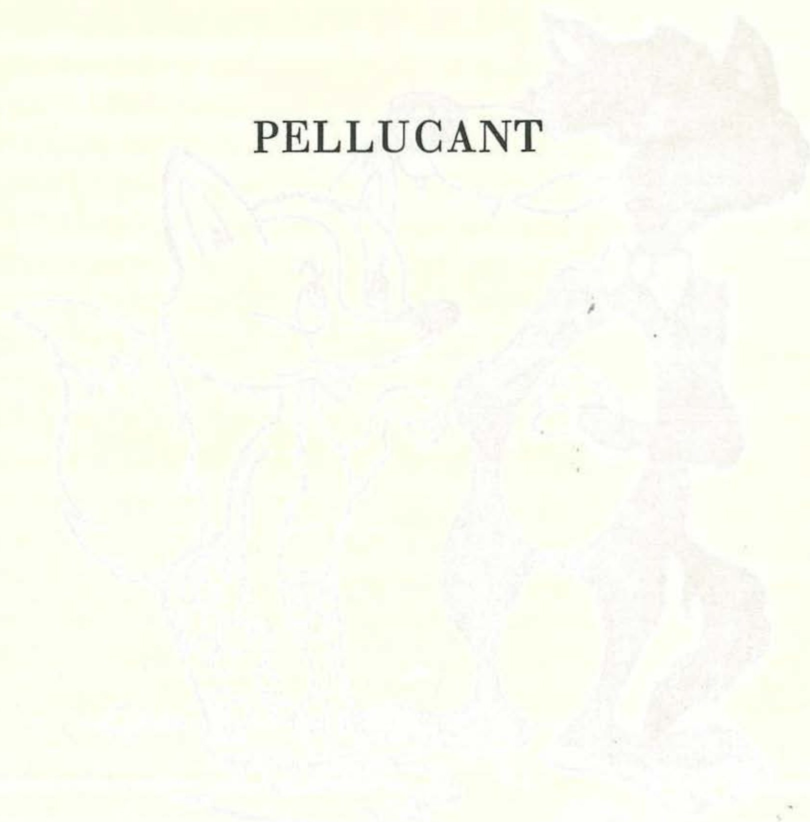
En dos parts dividixc el relat. La primera, titulada PELLUCANT conté les velles historietes escoltades en el propi entorn familiar, de les quals he mantingut, poc mes o manco, l'argument base.

Pot ser que vos sone la trama del CIRIGALL, que es molt semblant al classic dels germans Grim, pero yo em resistixc a deixar-la fora i l'arreplegue i adobe al meu gust, perque ans de saber llegir ya l'escoltava en llengua valenciana. Tambe EL MIGPOLLET es d'argument paregut a una rondalla recollida en atres comarques. Yo vos la conte a l'estil de la meua.

La segona part que encapçala el titul DE LA COLLITA PROPIA, es un recull totalment imaginari meu. Considerant que les dos mereixen la pena, aci les teniu: ¡¡LLEGIU-LES!!

L'Eliana, 11 d'octubre de 1982

PELLUCANT

La raboseta i el compare llop

TAL com conten, pel pinar de l'Infern, vivien una raboseta i el seu compare el llop.

La raboseta, com toca, era molt guilopa i astuta. El compare llop, com animal mes favorit per la força i el poder, era mes inocent, com si diguerem mes bovot. La raboseta, per lliurar-se d'ell, usava de sa pilleria, ya que no podria competir en força.

Eren bons veïns, pero la raboseta li tenia certa prevencio o recel al llop, mes que s'atrevira a gastar-li bromes.

Un dia, el llop convidà a la raboseta a menjar cireretes al Campello.

–¿Vols que dema anem a collir cireres?

–Be. –Contesta la raboseta.

–¿A quina hora quedem? –Pregunta de nou el compare llop.

–A les set.

–¡Aprovat!

Queden aixina acordats per a l'endema.

La raboseta, per a millor prendre postura, anà a les sis del mati i quan arribà el llop ya se les havia menjades totes.

El llop li preguntà:

–Raboseta, ¿a on estan les cireretes?

–Bovet, bovet, ¿qué no veus els pinyolets?

Li va respondre la raboseta mig burlant-se, pero sense que el llop poguera advertir-ho.

El compare llop quedà un poc mosquejat, pero com qui no fa massa cas proposà fer una excursio per al proxim dia:

–Anirem a menjar figues a la figuera del barranc de Mora.

–Be, quedem a les sis que estaran mes clavillades.

La raboseta no volia tornar a enganyar-lo en l'hora i tan sols s'adavantà un quart, lo suficient per a pujar a la figuera, fora de l'alcanç de la sarpa del llop.

A les sis en punt, amanegue el compare llop. Ell no podia enfilar-se cap a les rames, per lo que li digue a la raboseta:

–Raboseta, ¡tira'm una figa!

La raboseta, com qui li fa cas, li tira una figa i li tapa un ull.

–Raboseta, ¡tira'm una figa!

Ben a posta, la raboseta li tira una atra figa, tapant-li l'atre ull.

–Raboseta, ¡tira'm una figaaa...! i alerta, que tens mala punteria.

La raboseta, sense atendre la recomanacio, li tapa ara un forat del nas.

–Raboseta, ¡tira'm una figa!

La bona punteria conseguix tapar el segon forat del nas. I el llop sense advertir el joc.

–Raboseta, ¡tira'm una figa!

Atenent la peticio del compare llop, la quinta figa li pega al blanc... tapant-li l'orella.

–Raboseta, ¡tira'm una figa, que no les taste, carall!

Atra volta encerta la raboseta i li tapa la segona orella.

–Raboseta, ¡tira'm una figa!

Ara li tapa el forat del cul.

Tot rabios perque no pillava cap de figa, de nou crida:

–Rabosetaaaaa, ¡tira'm una figaaaa...!

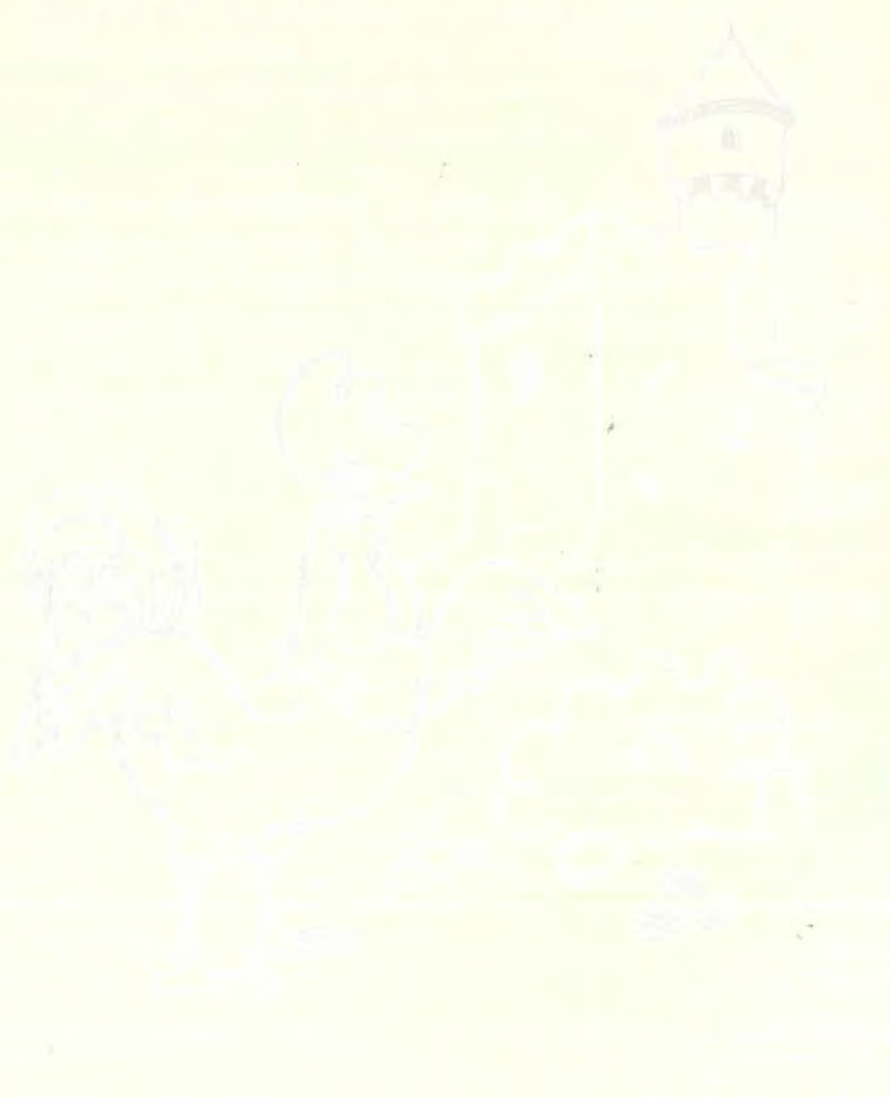
No quedant-li atra cosa que tapar, l'ultima figa li fa carimbol[1] a la boca, tapant-li-la. Ya sense por de que poguera vore-la, ni escoltar-la, ni manco oldre-la o demanar-li mes

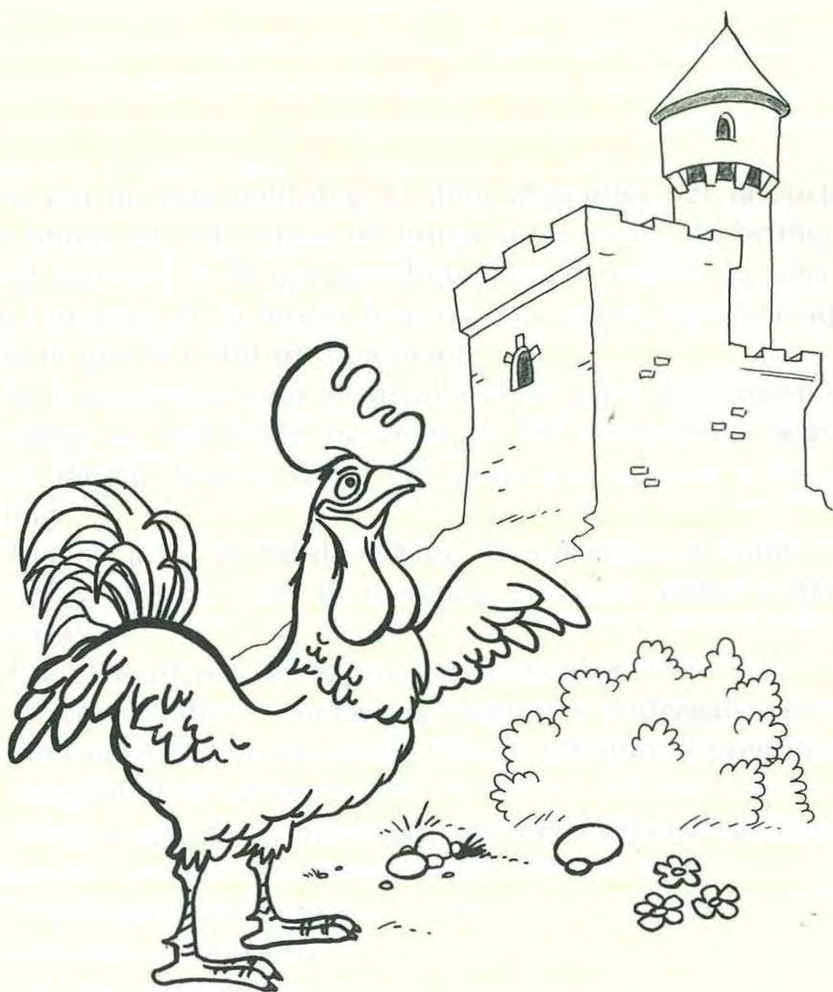
[1] *Carimbol:* Joc de pastar fanc en el què cada forat per impacte contra terra, deu ser tapat pel contrari.

figues, la raboseta menjà dalt de la figuera, segura, totes les figues que hi havia madures.

El compare llop, mentrimentes, prou faena tenia per a netejar-se, sense voler mes raons.

Diuen els antics que, des d'aquell dia i encara hui, son dos animals que no s'avenen.

El Migpollet

AIXO era un mig pollastre. Li dien Migpollet per la costum que tenim els valencians de donar a les coses, de broma, el sentit contrari de lo que signifiquen en la realitat. Lo cert, es que l'amiguet de la nostra historia, per valent, atrevit i capaç seria lo que se'n diu un *superman*.

Se li ocorregue anar al castell del rei per a demanar-li que li pagara un vell deute, herencia de sos antepassats. Segurament alguna dotzena d'ous que ampraria la reina a sa yaya gallina.

Dispost a tot, en tal de cobrar, mamprengue el camí.

¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! ¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...!

Era el seu lema, crit i canço de caminant.

Travessa valls i montanyes, camins i pedregals; boscs i guarets, entropeçant en un riu. El riu, tot gitat, li pregunta:

–Migpollet, ¿a on vas?

–Vaig a que el rei me pague els meus diners. –Respon el pollastre.

–¿Vols que vaja en tu?

–No, que et cansaras.

–No me cansare.

–Bo. Pega darrere... –Autorisa per fi el Migpollet.

¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! ¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! Repetien la canço, ara a duo.

El Migpollet caminava davant i el riu el seguia, pero tant caminaren que, al remat, el riu, cansant-se, li digue al Migpollet:

–¡Migpollet que me canse...!

–T'havia advertit que te cansaries... ¿ara que fem?

Pensà ben be la solucio i per fi digue el pollastre:

–Alça'm el rabet i fica't pel foradet.

El riu, fent cas ad aquell que li demostrava ser mes sabut, alçà el rabet i anà ficant-se pel forat del culet, tal com li manara l'arriscat o mitic personage.

La nova situacio no acovardà al caminant i per aixo continuava en la canço, com acostumava:

¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! ¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...!

Al pujar una lloma, en mig d'uns pins, se li apareix un llop que li pregunta:

–Migpollet, ¿a on vas?

–Vaig al rei, a que me pague els meus diners. –Respon l'heroe.

–¿Vols que vaja en tu? –Pregunta el llop, volent-se sumar a l'aventura real.

–No, que et cansaras.

–No me cansare.

–Pega darrere.

¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! ¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! Aquella canço es repetia a dos veus. Primer el Migpollet, darrere el llop.

Per aquelles serres, entre ginestes i llentiscles, acabà cansant-se tambe el llop i per fi s'atrevix a dir-li al Migpollet:

–Migpollet, yo em canse...

–¡Vaja feta! Tot era dir-me que no es cansaria i s'ha cansat de seguida... –lamentava's mosquejat el pollastre–. ¡Alca'm la coeta i entra per la finestreta!

El llop obeint, entrà en la pancha del Migpollet.

Mes avant, topetaren a unes maces que estaven picant espart sobre una pedra, a la porta d'una heretat.

–Migpollet, ¿a on vas? –Pregunta com tots.

–Al rei a que em pague els meus diners. –Respon com sempre el caminant.

–¿Vols que anem en tu? –Tornen a preguntar, decidides a complicar-li mes la vida.

–¿Com podeu vindre, si no teniu cames? –Insistix el Migpollet, volent-se-les llevar de damunt.

Pero les maces, cabudes i dures, per ser de carrasca, tornaven a machucar:

–Anirem pegant bots i no nos cansarem.

–Vinga. Pegueu darrere.

¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! ¡ANANT ANIRAS I MAI ET CANSARAS...! Ara cantava el Migpollet i les maces li portaven el contracant acompanyant-lo a colps i rebots sobre les pedres del cami. Pero tambe acabaren per cansar-se i s'aclamaren:

–¡Migpollet... que nos cansem...!

El poll, mes enfadat que ningu, començà a marmolar-los:

–¡Si que tenim unes valentes...! Be; passeu per l'ullalet i fiqueu-se en un raconet.

El pobre estava ataconat que no podia mes, pero va seguir animos i no decaigue en la canço ni en el cami.

Per fi, arribà al castell. El soldat que estava a la vora del pont llevadis, al vore's aquella cosa tan deforme, li preguntà:

–¿Qué vols per aci?

–Que el rei em pague els meus diners. –Li replicà el Migpollet, carregat del pes de la rao...

A l'oir allo, cridà a uns companyons i prenent-lo de les ales el tiraren a unes gerres d'oli. Pensaren que alli s'ofegaria l'animalot estrany i descarat.

Al vore's perdut, dins l'oli, el Migpollet cridà a les maces, en ajuda seua:

–Maces, ¡ara es l'hora!

Les maces ixen botejant, com sempre, i pegant colps, fins que trenquen les gerres que eren de fanc del Rafol. Migpollet, acabat de banyar i ben untat d'oli, es pentina i torna cap al palau, fidel al proposit de cobrar-li al rei.

En el cos de guardia, detenint-lo tambe, li pregunten a on anava. Coneguent la resposta de pardal tan extraordinari, no s'encomanen a ningu i el tiren a les quadres. Alli, pensen, el chafigaran els cavalls, matant-lo.

La situacio es delicada. Aixina, el Migpollet, mana al llop:

–Llop, ¡ara es l'hora!

El llop, a l'escoltar l'orde, no espera gens, ix content de poder-se menjar, en la quadra, als cavalls que amenaçaven esclafar a l'amic.

La festa acabà en quatre mossos. Alli quedaren estesos els ossos de cavall i el Migpollet, ben plantat, estovant-se, s'espolsava el pallus dels revolcons, per a tornar a la carrega.

Dispost a cobrar estava i per aixo, es presentà davant de la cambra real. Al tallar-li el pas, els sentineles de la porta li pregunten i ell respon, com sempre:

–Al rei a que em pague els meus diners.

Cercant-lo els soldats, el carregaren de cadenes i l'engrillonaren en la preso mes fonda de la fortalea.

Sabedor el rei, que a mes era mal pagador, de les intencions del nostre amic, donà orde als timbalers per a que per tota la vila feren el següent prego:

¡¡¡D'ordeee... del rei sa majestat altissimaaa... els fa sabeeer... a tots els homens... que vagen a fer llenyaaaa... Que l'amuntonen en la plaça... per a fer una foguera i cremaarr... a qui s'atrevix a dir... que el nostre rei deu dinerrrss...!!!

Complint les ordens, tot lo mon anà a fer llenya. En carros, mules i burros, portaven les gavelles i els troncs que tallaren. Agarberant-ho tot, fent un munto que arribava als balcons del mateix palau.

Una volta preparat, el rei manà que portaren al presoner i botaren foc a la garbera de llenya.

Tenint al Migpollet –ple de cadenes i rodejat pels soldats– com si fora un criminal, el rei alçà la ma per a que començara l'eixecucio. Els clarins tallaren la remor de la gentola i els timbals redoblaren, mentres un home de cara tapada, portant una antorcha de boges encesa, pegava foc a la remulla i els encenalls de la pila.

Els sentineles li llevaren les cadenes al Migpollet i este, sense cavilar-ho mes, manà al riu:

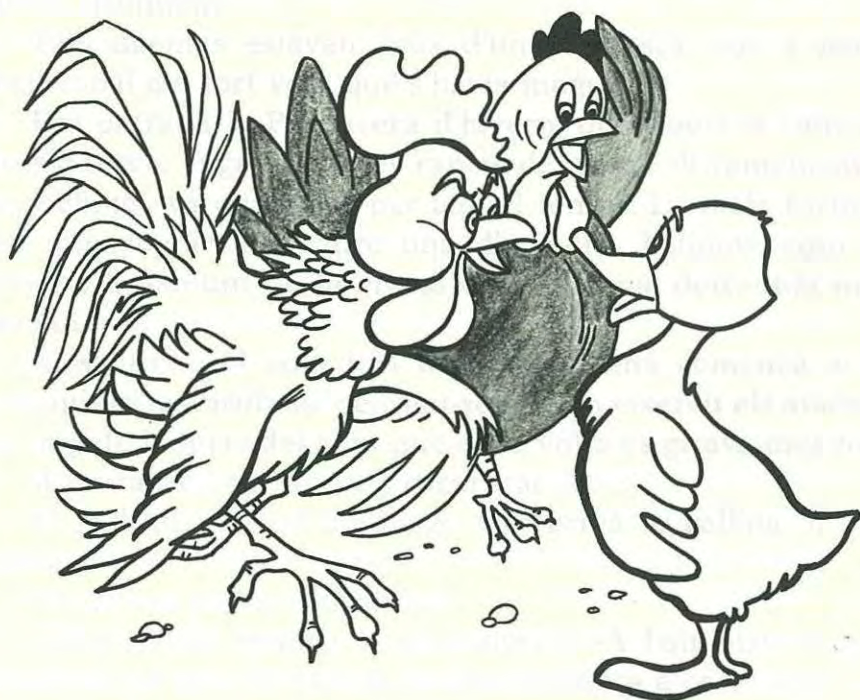
–¡¡Riu, ara es l'hora!!

El riu, que tantes ganes tenia d'eixir, en una forta boterada,[1] s'emportà al rei i a tot el sequit, apagà el foc, arramblant en tots els subdits.

El Migpollet quedà sol, amo i sobira de tot lo que la vista li alcançava. Ara, buit de tant de pes, soltà un fort ¡¡quiquiriquic...!! com a colofo de tots els cants i, havent-ho contat, ya s'ha acabat.

---

[1] *Boterada:* Ona d'aigua. La primera que ix d'una parada o presa quan s'obri.

El cirigall

COM tantes voltes hem escoltat, diuen que era un cirigall que anava acompanyat de la seua gallineta. Junts remenejaven picotejant la terra, per traure cuquets i llavoretes, lo qual els servia d'aliment.

Tan afaenats estaven, baix d'una carrasca, que a penes feen cabal del fort vent que s'havia mogut.

Era entrada la Primavera d'hivern, quan bufava l'aire de Tots Sants i, engrunsant les rames del roure, li remenejaven les bellotes ya quallades per aquell temps. La mala fortuna, feu que vinguera a caure una d'aquelles bellotes, com un proyectil, damunt de la cresta de la gallina, deixant-la molt coenta.

Al sentir-se el colp i el dany, la gallina començà a fer rebombori, escarotada, pensant-se que un eixercit els atacava, en mig de la furia del vent que cada volta es girava mes fort. ¡¡Cacaracac... cacaracac... cacaracac...!!

El gall, al vore el fandango que armà la gallina, li pregunta:

–¿Qué vos passa, cirigallina?

–¡Que m'han trencat la crestalina...! –A l'oir aixo el gall, alçant-se les ales tot alertat, tambe començа a cacarejar: ¡¡Cocorococ... cocorococ..., que tot lo mon ve!!

Corrien que se les pelaven, cridant i aletejant estorats, fins que entropecen a un pato que s'esqualla al vore'ls i els pregunta:

–¿Qué vos passa, cirigall i cirigallina?

–¡Que m'han trencat la crestalina... corregam que tot lo mon ve...!

El pato, contagiat, no s'ho pensa i corre tambe cridant: ¡¡Pat, pat... pat...!!

Mes avant topeten al gat, qui per lo que poguera ser ya tenia el llom corbat, mentres preguntava:

–¿Qué vos passa, cirigall, cirigallina i ciripato?

–¡¡Que m'han trencat la crestalina... corregam que tot lo mon ve...!!

El gat pega un bot i un estufit, com si li chafaren la coa i apreta a fugir, acompanyant als atres en aquell desori, mentres solta un fort ¡¡marramiuauuu...!!

Pels guarets, rastoll de blat, estava pasturant la cabra. Alarmada per aquella estranya i cridanera comitiva, pregunta:

–¿Qué vos passa, cirigall, cirigallina, ciripato i cirigat?

–¡¡Que m'han trencat la crestalina... corregam que tot lo mon ve...!! –La gallina repetia el motiu, sense parar-se en explicacions.

La cabra, pegant bots i cabrioles, corregue tambe, al temps que soltava el propi ¡¡beee...!!

Un jonec que s'havia quedat a soles, apartat de la rabera pasturant pels prats, tambe es topeta al desgavell i pregunta:

–¿Qué vos passa, cirigall, cirigallina, ciripato, cirigat i ciricabra?

–¡Que m'han trencat la crestalina... corregam que tot lo mon ve...!!

–¡¡Muuaa...!! –diu el jonec i al galop, en bona polseguera, pega darrere.

Sense parar-se, arriben per fi a la casa del Tossal. Es una heretat deshabitada. Podria ser convertida en una fortalea per a fer front als enemics. De nit entraren ya a la casa i el gall ordenà les forces:

–Tu, cirigat, quedat en la llar...

Ciripato, tu damunt l'escala.

Cirijonec, a la quadra.
Ciricabra, al corral.
La cirigallina monta guardia en la finestra i el cirigall es posa en el punt mes alt de la casa: damunt del fumeral.
Una volta les forces ben dispostes, apagaren el cresol i... a dormir, pero en un ull obert...
A mija nit, una parella de roders que circulaven per la partida, entropeçant-se la casa, pensaren assaltar-la, baix intencions de furtar lo que pogueren.
El mes aveat a obrir portes i forrellats, ajudant-se d'un gancho, consegui son proposit de franquejar la balda i obri la porta, entrant en la casa. L'atre quedava fora aguaitant per si un cas...
La gallina va advertir el perill i sense alarmar va previndre al gall i este al gat, pero el silenci mes absolut acollia al lladre en la foscor, de la que destacaven dos brases enceses en la llar. Ya sabeu que eren els ulls del gat que en la fosca brillen.
El lladre, imaginant-se que el foc no s'havia apagat, pensa calfar-se remenejant les cendres i primer decidi encendre un cigarret, pero a l'acostar-se, el gat li pega un arrap al temps que li mossega el nas. El gall, donant el crit d'avís, li caga els ulls.
El roder, sentint-se llastimat en la cara i tapats els ulls per la femta, intenta alçar-se d'aponat com estava, lo qual aprofita la cabra per a pegar-li tamborinada i ficar-lo en l'estable. Alli l'arreplega el jonec i enganchant-lo pels saragüells li fa la roba tota a banderes i me l'ompli de blaures i cornades.
El pato, que tambe ajudava, va començar a cridar:
¡Pat, pat, tira-me-lo al sac... pat, pat, tira-me-lo al sac...!
Els roders fugien, u sense comprendre lo que passava i l'atre, ben amarc, sense coneixer la classe d'enemic que l'havia atacat.
No pararen de correr, sentint-se perseguits, primer per tots els animals i despres per la mateixa remor del vent que

se'ls imaginà les veus de sers infernals, fins que fent-se de dia pogueren comprovar que ningu no els acaçava.

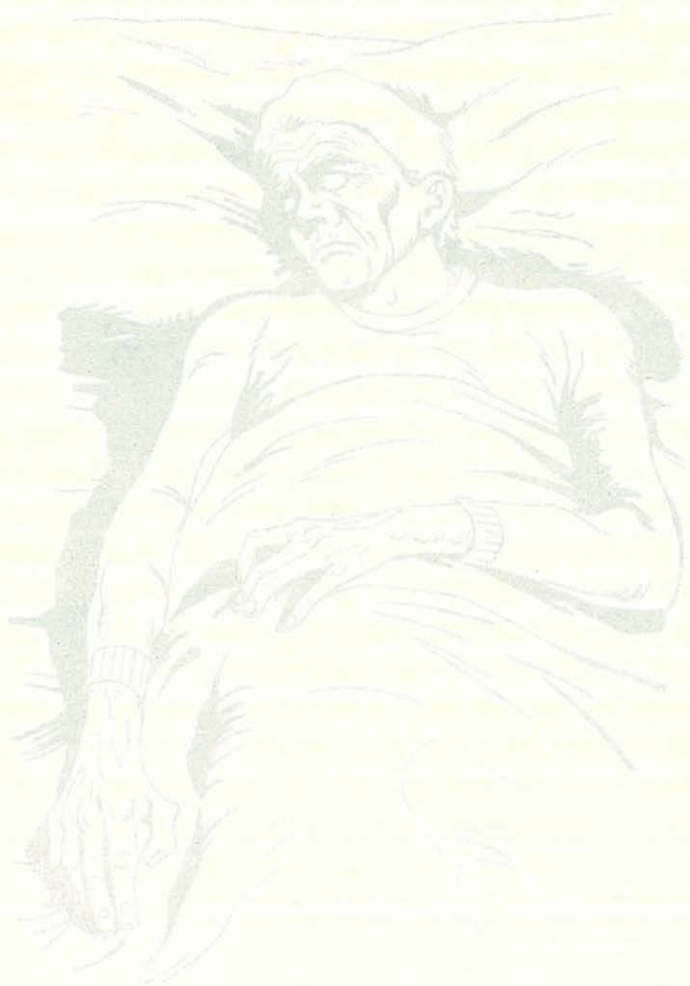
De totes formes, dediciren que no gojarien d'acostar-se mes per aquella heretat, suponent-la amagatall de bruixots i dimonis. Per aixo, la casa del Tossal, en Vallada, seguix sense que ningu l'habite.

Per a tots hi haura maça

se'ls imaginà les veus de sers infernals, fins que en fer-se de dia pogueren comprovar que ningú no els atacava.

De totes formes, decidiren que no gosarien d'acostar-se més per aquella heretat, suposant-la amagatall de bruixots i dimonis. Per això, la casa del Tossal, en Vallada, roman sense que ningú l'habite.

CONTEN d'una heretat, alla pels Aforins, en la que vivia una familia de llauradors.

Era la classica casa en el camp, en les valls que precedixen a les planes, ya quasi manchegues de Villena. Ampla construccio de solides pedres. Quadres amples per als animals de llaurança i per als de pastura.

Estava rodejada de guarets de sembra. Hi havia un troç de conreu d'anyoses oliveres que els permetien mullar del bon oli que donaven. Les vores dels bancals, tenien almelers.

En un curnial[1] fresc de terra albariça, creixia l'anouer vell, grandissim; d'alli arreplegaven les anous que empedrarien les fogases de Tots Sants. Hi havia arbres fruiters de tota classe i del mallolet de la pedrera, collien, pel Setembre, un bon raim de moscatell, d'eixe que resulta tan sucos i te gust de canella.

En definitiva, tenien solucionat el problema alimentici, arreplegant lo que donava la terra. La rabera d'ovelles els assegurava la carn, la llet, algun formage i, de la llana neta i filada, podien teixir rudimentaris tafetans d'abric, que resultaven calents i lluidors.

En Ontinyent completaven, quan baixaven al mercat, comprant les poques necessitats que tenien.

---

[1] *Curnial:* Cada u dels cantons de terra d'un camp que no es poden llaurar.

Es ben conegut que les gents de les heretats o masies no solen patir fam, ni tan sols en periodos en que l'escassea alimenticia acaça als habitants de les ciutats, llunt del camp, pero no es manco cert que els llauradors carixen de productes manufacturats i d'atres coses que es compren en diners, ya que no solen ajuntar-ne quasi mai.

Tan sols d'any en any i en ocasio d'alguna collita abundosa, arreplegaven algun gallet, que el pare guardava celosament, en aquella caixa misteriosa.

Tenien present lo que al principi referiem; menjant de lo que dona la terra, anaven passant els dies, els mesos corrien i els anys s'encireraven uns darrere d'atres, fins que arribaria un dia en el que el pare muigué.

La tristor al caure el dia pareixia acompanyar el moment. A boqueta nit, entre dos clarors, s'escoltava el gemecar del fidel gos de la casa. La llumeneta del cresol apartava la foscor que cada volta era mes negra i espessa.

Els homens, seriosos, tenien el cap entre les mans, mentres amagaven les llagrimes que s'esmonyien per les galtes; les dones de la casa, a crit pelat, donaven solta a la pena de modo gens dissimulat.

Als peus, tota la familia d'aquell que fora en vida un bon home i res pareixia destorbar-los del dolor. Les hores se'ls passaven entre clams i plors.

A la matinada, el fill menut que atiava el foc, quan ya s'apagava, mentres pegaven una becadeta, havent-se-li aclarit un poc les boires del dolor que li nuvolaven la ment i trobant-se mes sere, va pensar en la caixa i en la classica frase de son pare quan li preguntaven per l'economia familiar:

"Per a tots hi haura maça..."

Busca afanyos la faixa de l'amortallat, desnuga la clau, agarra el cresol i va a descobrir el secret de son pare, a

prendre possessio de l'herencia que tan abundosa crea trobar en la caixa.

Els germans, al vore com de repent es movia cap a l'arco vell, en rapidea comprengueren les intencios i com un rellamp cercolaren la caixa, apartant els plors i sospirs per a obrir uns ulls com a plats.

La curiositat anava aumentant a cada volta de clau. L'ambient podria tallar-se a ganivet i el silenci era absolut. Tan sols s'escoltava el grunyit del vell forrellat. Tots a una alcen la tapa i, encara sense llum, intenten fer inventari visual de tot lo que alli hi hauria...:

Uns paperots groguencs i polsosos. Ropages que en alguna ocasio vestiria el hui difunt i que ara estaven mig desfets per l'arna. Unes sabates negres. Una maça de picar espart, ben treballada, de polida fusta de carrasca. Una gran faca. Una Biblia a la que li faltaven fulles... i res mes.

Desesperats, regiraven i apartaven unes i atres coses. Sols la pols responia. El recel els donava febra. Palpaven, miraven i en va buscaven el tesor de son pare. Per fi, es decidiren a traure cosa per cosa. Cada objecte que treen se'l miraven de dalt a baix.

Giraren les bojaques vint voltes, llevaren el forro, escarbaren les costures de la roba... pero, de colp, un objecte metalic caigue a terra i sobre la llosa feu el soroll d'una dobleta de plata.... Si, de plata era. U la plega, mentres l'atre acosta el cresol.

Efectivament, de plata era: una medalla de la Mare de Deu. A la vista de la qual, el germa que passava per mes simple exclama:

–Ya se a on està lo que nos ha deixat el pare i no nos ho acabarem mai...

Va rapit a la caixa. Els germans, tremolosos i sense comprendre res, el seguiren fins que ell prenia en les mans la maça.

Solida maça de carrasca, que per ser de tan bona i dura fusta, la podrien tambe ells deixar en herencia als propis, sense conseguir arrematar-la.

El vell havia complit, perque sobrant-los herencia, PER A TOTS HI HAVIA MAÇA...

DE LA COLLITA PROPIA

La granota i el donyet

LES granotes son animalets molt divertits. Cal vore com salten des de les fresques ombrositats dels juncars i herbes aquatiques, amagant-se en els aiguamolls, quan senten sorolls estranys i temen per la propia seguritat.

Son de color vert fardachat[1] i facilment es queden immobils, surant sobre les corrents tranquiles, cosa que les fa quasi invisibles, com si estigueren incrustades dins l'ambient format per l'entorn dels bassals a on normalment viuen.

D'estos animalets prenc el peu, per a contar-vos una imaginaria historia i posar-li un paralelisme:

Havia una familia de granotes, en u dels nostres rius.

Feta la posta convenient, sobre els llimacs que formen entre els cudols i la grava acumulats per les riuades en els regaixons mes tranquils. Un bon dia es trobaren surant la propia prole: cullerots o cabuts, de serpentejant coeta, els quals, junt als pares, vivien molt contents i passaven el dia jugant dins de les aigües mes tranquiles, en les temperades i llargues jornades primaverals, ya plenes de sol.

Pero arribà l'hora en que, sense saber com i havent-los creixcut quatre potes alla on sols hi havia cap, incomprensiblement, al fer una acostumada evolucio sobre el liquit, perderen la coa, restant sospresos i un poc atemorisats per la nova sensacio.

---

[1] *Fardachat:* Del color mesclat dels fardachos.

U d'aquells que fora cullerotet, com tots sabeu ara convertit en granota, al notar que li era mes dificil nadar, desacostumat a fer-ho sense coa, s'arrimà a una vora, eixint fora de l'aigua per primera volta, agarrant-se d'un junc.

Des d'una pedra es mirava en la lluna polida de l'aigua quieta i s'esglayà al vore's un animal verdos que el mirava fixament per aquells ullots.

¡Pobra granoteta!, ella mateixa no acertava a reconeixer-se, transformada en adulta.

Tan esbalaida i trista estava, presa la vista en aquells grans ulls que miraven fit a fit, quan no s'alertà que un personage misterios se li acostava.

Les chafades quasi damunt la pedra en que estava l'advertiren, fent-lo saltar a buscar refugi. El bot fon un moviment ancestral de memoria instintiva, pero en el cami, trobà la ma d'aquell ser desconegut, a la qual venia a caure pres.

La fortuna feu que es tractara d'un donyet[2] bo, deixos que conten que viuen dins dels troncs dels vells arbres i s'apareixen ad aquells que precisen d'ajuda.

Com ya sabeu, estos sers tenen propietats magiques i de seguida va comprendre la gran pena que embargava a la granoteta.

Notava per la tremolor lo espantada que estava i passant-li la ma per l'humit llom, la tranquilisà.

La tebea i carinyosa ma que l'acaronava, li transmete seguritat. A la caloreta s'adormi i ensomià.

En mig de l'ensomi va vore's granota adulta, prenent el sol sobre el tap,[3] rodejada d'atres de la mateixa especie i nadant en les aigües netes, entre les plantes i flors que descansaven en blanetes fulles sobre les ones circulars. Les ones formades pels animalets al surar i fer festes en l'aigua.

---

[2] *Donyet:* Personage imaginari, castella *duende.*

[3] *Tap:* Argila blanca o blavosa, impermeable i dura.

Ponent-se el sol entre rogenques resplandors, aquell festiu grup es situà a la frescor de l'herbeta tendra per a mamprendre un concert d'alegres cançons, tal com s'acostuma a escoltar en les nits d'estiu. Alli anaven emparellant-se per a ballar contentes.

Roc, roc, roc... cantaven les granotes.

Roc, roc, roc... cantaven sense parar.

Tant cantaren que la nostra granoteta acabà per despertar-se de l'ensomi.

Ya sossegada i tranquila va comprendre per les imagens ensomiades que estava en son mig ambiental i que no era un monstre. Que havia arribat a l'edat adulta i ara se li obrien unes noves llums, distintes a les anteriors, pero tambe maravelloses, dignes de ser vixcudes.

S'amostrà agraida al donyet per ajudar-la a vore la realitat i trobar l'esperança de poder viure agradosament i multiplicar-se, com havien vixcut sempre les granotes: contentes, sempre cantant.

Estimats amiguets: pot ser que els menuts un dia tambe, al fer-se majors, es miren a l'espill i es troben canviats i que patixquen en els cossos fenomens i transformacions estranyes per ad ells. Entreu en l'adolescencia i no sols es el canvi del cos, sino tambe de l'anima. Per aixo es trobareu trists i sols, com si no vos entenguera ningu.

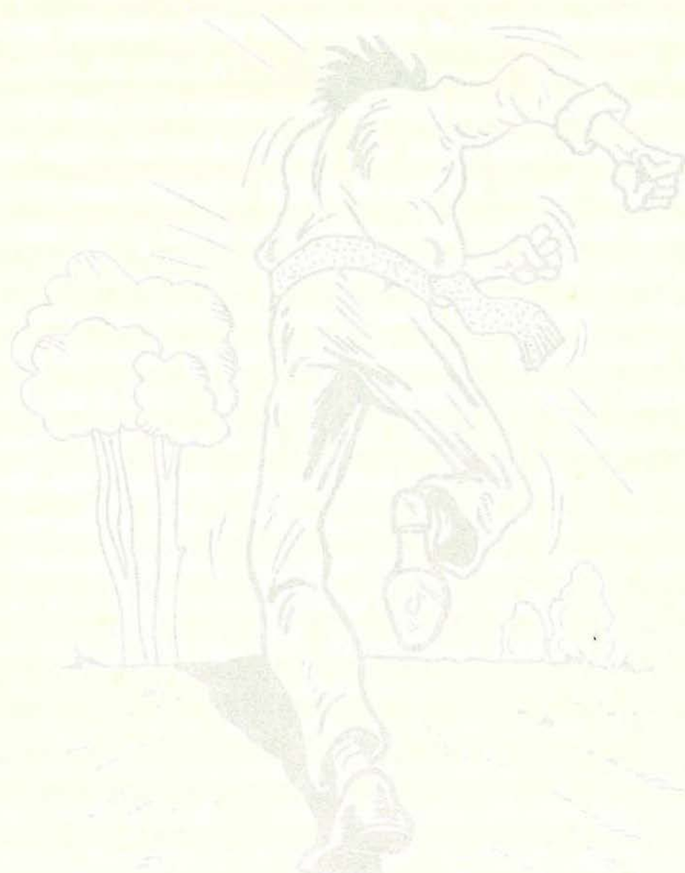
¡Alerta! Quan arribe eixe moment, esteu segurs que el vostre donyet, invisible, mentres dormiu tranquils qualsevol nit, tambe vos acaronarà i passant-vos la seua ma tranquilisadora i magica, vos fara ensomiar en nous dies de goig i de festa. Els amics i amigues vos rodejaran, entre cants i alegria. Comprendreu que no esteu sols, que el si de la vostra familia vos acull. Aixina endevinareu que el moment es el vostre, que la germanor vos brindarà el futur mes esplendit, que sou la nova promesa d'un dema millor, pero que urgix el vostre esforç, per a formar noves families i un mon nou, no vixcut

mai, en el que la fraternitat i la justicia vos han d'ajudar a ser mes lliures, segons el marc que vosatres podreu forjar-vos. ¡¡AVANT!!

El caçador mentirola

mai, en el que la fraternitat i la justícia vos han d'ajudar a ser mes lliures, segons el marc que vosatres podreu forjar-vos. ¡¡AVANT!!

CHAROC, choc, choc..., charoc, choc, choc...

Era un caçador que tan sols sentia cantar d'este modo a la perdiu, ya s'autoconvencia de que era protagoniste d'una cacera i li faltava el temps per a contar en el casino del poble, als amics:

–¡Tres n'he vist... quatre n'he mort...!

Com si els atres no conegueren el viciet que tenia de donar com a peces cobrades, les que volaven llaugeres, o cantaven pels carasols, en margens o abancalats.

Passen els caçadors per mentirosos o mes be exagerats, sobre tot quan donen noticia de les propies gestes, al valorar el numero de llebres, conills, perdius o atre tipo de peça conseguit o penjat del sarnacho, com a fruit de ma destra i punteria al disparar les escopetes i tambe, com no, de l'olfacte inteligent dels gossos que els acompanyen.

Pero cal que contem una historia, de lo que pogue passar, per a que comprengam com l'exageracio fa victimes als que practiquen este deport, tenint massa vici d'exagerar.

Un bon dia, el nostre caçador anà a la tertulia, com sempre, pero feu mes rogle de l'acostumat. Pot ser, principalment, perque començà en bon peu, com aquell que diu demanant servici al casiner, Cento el nafrat, esplendidament.

–¡Che, Cento, posa'm una herbeta...! Convida als homens tambe que yo pague la ronda...

Les primeres paraules ya sonaven a musica per al rogle; la gent, si beu de bestreta, es predisposa per a escoltar millor. Aixina s'acallaren les classiques disputes de casino i tot lo mon s'acostà a "l'abeurador"; arrimaren cadires i eixamplaren el rogle.

–...hui, tinc que contar-vos una cosa que no aneu a creure... –continuà, en to cerimonios, al temps que menejava la tipica copeta d'aiguardent d'herbes, de fabricacio casolana.

–¿Seras capaç? –li respongué inquisidor un vellet desdentat. Era d'eixos als que la llengua, dins la boca buida, li fea un ball inacabat, al temps que se rasquen el cap, llevant-se la gorra llustrosa pel greixum.

–¡Si, si!; escolteu... –digue autoritari.

–Estava en la font d'Espanya, descansant a l'ombreta fresca, mentrimentes escoltava el chiuchiueig de verderols i caderneres. Esperava que algun turcaç s'acostara a beure, alla en les cloches que formen els escorrims de l'aigua al l'espixorrar-se, vessant de la basseta, quan recebia el minvat chorret de la cantarina font...

–¡Che, tu, que aço es el casino de Pinzell, no Lo Rat Penat...! Amolla rapit que hem de sopar, ves al gra... –el tallà u, entre les rialles de l'auditori. Es el gracios que mai no falta, per a posar nervioset al nostre amic.

–Si m'interrompeu, no acabare mai; aixina, calleu-vos que ara ve lo bo... Quan mes tranquil estava, entre les mates de junc s'armà una remor grandissima. De sobte, batent unes ales, d'a metro, com a minim, alçà el vol un brufol[1] jagant. Tenia el cos com el d'un burro..., el bec de dos pams i unes garres que alçarien un jonec nomes intentar-ho. Pareixia un avio, del rebombori que armà.

Continuava, emocionant-se i donant ramal solt a la facilitat de paraula, mes encara d'imaginacio, que patia, mentres gesticulava, acalorat, Batiste, el nostre caçador.

---

[1] *Brufol:* Au de rapinya de grans dimensions, castella *alucón*.

Encara que fora conegut el mal que patia, tenia tanta gracia al montar els arguments, empedrant de realisme els relats de cacera; era tan destre donant pels i senyals, creats per la pura fantasia, sobre coses reals i corrents de la vida del camp, que se fea d'escoltar.

–Vos confesse que de poquet no caic de cul, pensant que poguera atacar-me. Venia cara a mi i tingui que amagar-me entre les coscolles.

–¡Ooooh...! ¡aaaah...!, ¡uuuhuuu...! –exclamaren a cor, en distint to de vocal, els homens del rogle. Uns certament sorpresos en sa bona fe, atres, escarnint-lo dissimuladament, ya que no combregaven d'aquella batalleta, mes que tingueren el gargamell amerat de caçalla i per fi li preguntaren:

–¿I qué feres tu? ¿Cóm no li tirares?

–Quèèè... ¡aixo!, ¿tu creus que endevinaria a montar l'escopeta?... a mes, ¿havera encertat i qué?... animalot tan gran...

–Pero, tu ¿no li tindries por...? –era el modo d'atacar-li l'homenia, de banda del gracios.

–¡¡Nòòò!! ...home..., un poc de respecte, si; tu compendras que no es cosa corrent...

–Lo que deuriem fer es tractar de caçar-lo, ¿no vos pareix? –digué un atre–. Podriem posar-lo embalsamat, com tenen en atres pobles, aci en el casino.

–¿Per qué no organisem una batuda? –afegia un tercer.

Entre bromes i sugerencies, pensant ya en els preparatius, anà passant la velada, fins que el casiner, pegant palmes, els envià a sopar.

Mentres s'acompanyaven, de regres a casa, uns als atres, se les prometien divertides, per al dia de la cacera, pero els verdaders promotors de l'idea, coincidint en el mateix cami, per viure junts en el pany de carrer, a les afores del poble, quedant-se sols, tramaren la part comica de la qüestio.

De bestreta i d'amagat, ompliren de pellorfes de panis un sac i, sobre el mateix, apegaren plomes de gallina i pells de conill, formant com un gran buc, de descompassades ales.

Una cosa era, que no es semblava a res conegut, animal de cel o terra.

El dia senyalat, prepararen les escopetes i l'arjama[2] de gossos. Com es ben natural, no mancava res d'impendimenta: sarnachos plens de quemenjar i la corresponent racio de vi, per si fallava la cacera, al menys que no mancara la festa. Cartucheres ben fornides de municio, etc., etc.

A l'hora que s'acordà, mamprengueren el cami, cara a la serra. Els gossos anaven davant. Olfactejaven l'ambient buscant rastres, pero no s'allargaven mai massa dels amos. Teses les orelles i atents als crits que manen. Eren gossos molt ensenyats.

Conforme avançaven, fins que s'adinsaren en la malea, charraven normalment, pero els que prepararen la broma, se n'aprofitaven per a caldejar l'ambient.

–Anem alerta, no siga que el brufol nos ataque... –diu u.

–Els gossos que no s'allarguen per a poder-los amuçar...,[3] que no estem segurs... –clama un atre.

–Cal que arrepleguem pet de llop,[4] per si se ferix ad algu i tenim que estanyar-li la sanc... –completa un tercer.

Tot allo anava creant el clima viciat en el que, sense voler, entraria Batiste, aixi com atres que no eren sabedors de la classe de bullit que tenien coent-se.

Al deixar darrere el tossalet del Pou del Manco i passar el Corral de la Corona, s'adinsaren per un cami estret, entre pins, coscolles i argilagues. Era un lloc en el que la malea els salvava i tenien que travessar-la u d'arrere d'atre, de modo que sols es veen el de davant i darrere de cadascu, situacio calculada per a escaquejar-se els bromistes.

---

[2] *Arjama:* Grup de gossos de caça, castella *jauría.*

[3] *Amuçar:* Manar als gossos, en la veu, per a que ataquen.

[4] *Pet del llop:* Bolet sec que, desfet en fosca pols, talla les hemorragies de les ferides; castella *bejín.*

De repent, darrere d'un carrascó, apareix una cosa gran i estranya: un monstre que batia ales i armava gran revol, precisament davant de Batiste. Els gossos de vore allo que se'ls representava com un empelt d'orso i no se que mes, no s'atreviren a fer-li front i començaren a lladrar:

–¡Al cau!, ¡al cau...! –pareix que digueren els lladrits de por.

Batiste, pres d'un espasme indescriptible, se li planta el cabell i les cames tremoloses incertament l'ajuden a fugir, cagant tomaques, mentres que cridava:

–¡¡Al brufoll...!!, ¡¡tireu-liii!!, ¡¡tireu-liii!!

S'escoltaren uns tirs. Els gossos seguien ahucant, pero Batiste no parà fins que arribà al poble ficant-se en la primera casa de les eres. Alli li tingueren que donar un bullitori de tila per a revindre'l del trencat color.

Els atres caçadors, ya advertits del bolet[5] que li havien pegat a Batiste, riuen a gust, al vore com perdia els calçons corrent serra avall.

Entre chacotes, es feren el vi i l'almorsar, sentants en la font proxima, per a continuar la cacera, seriosament fins migdia, tornant al poble en un parell de cachaps.

Encara tingueren temps de trobar-se a Batiste, estomacat en una cadira de braços, per tal de recuperar-se del sobresalt.

A partir d'aquell moment, al nostre caçador li diuen, de mal nom, Batiste Mentirola. Inclus els chiquets canten, imitant el reclam de la perdiu:

Charoc, choc, choc,
charoc, choc, chola
Batiste Mentirola.
Charoc, choc, choc,
tres n'he vist,
quatre n'he mort.

[5] *Bolet:* Feta inesperada. Boixar.

De repent, darrere d'un carrasco, aparegué una cosa gran i estranya: un monstre que batia ales i armava gran revol, precisament davant de Batiste. Els gossos, de veure allò que se'ls representava com un escapoll d'onso i no sé què més, no s'atreviren a fer-li front i començaren a lladrar.

—¡Al cau!, ¡al cau! —pareix que digueren els lladrits de pena.

Batiste, pres d'un espasme indescriptible, se li plantà el cabell, i les cames tremoloses, incertament l'ajuden a fugir, cagant tronaques, mentres que cridava:

—¡Al brufoll...! ¡¡treu-lo!! ¡¡treu-lo!!

Sí, s'escoltaren uns tirs. Els gossos seguien abucant, però Batiste no parà fins que arribà al poble ficant-se en la primera casa de les eres. Allí li tingueren que donar un bulliori de tila per a revindre'l del trencat color.

Els atres caçadors, ja advertits del bolet[1] que li havien pegat a Batiste, riuen a gust al vore com perdia els calçons corrent serra avall.

Entre chacotes, es feren el vi i l'almorsar, sentants en la font pròxima, per a continuar la caceria, seriosament, fins migdia, tornant al poble en un parell de cachaps.

Encara tingueren temps de trobar-se a Batiste, estomacat en una cadira de braços, per tal de recuperar-se del sobresalt.

A partir d'aquell moment, al nostre caçador li diuen de mal nom, Batiste Mentirola, inclús els chiquets canten, imitant el reclam de la perdiu:

Charoc, choc, choc,
charoc, chuc, chula
Batiste Mentirola.
Charoc, choc, choc,
tres n'he vist
quatre n'he mort.

1. Es fer una escaldada. [illegible]

Roc i el seu gos Pilota

En una pobra caseta del raco de Joan Nadal, vivia un estrany home solitari, en sos tres fills. El fill major tenia per nom Ramon, al segon li dien Tomas i al tercer, com a son pare, Roc.

Vivien ben miserablement de la poca terra que conreaven cercolant la caseta: especie de barraca, feta d'algeps i ripiots.

El pare, entrat en anys, no donava mai raons als fills, ni res contava de sa vida passada.

Els germans majors, molt a sovint se n'anaven de casa, pretextant quefers i negocis foscs.

Roc, sol, tenia la companyia del fidel gos Pilota.

El chiquet s'entretenia observant als animals del camp, coneixia molt be com les abelles formen les colmenes, partint eixams, darrere de les jovens reines, per a omplir les bresques de la mel que arreplegaven, transformant el polen que chuplen de les flors.

Sabia on feen els nius els gafarrons que l'alegraven, cantant al temps que ajuntaven palletes, fanc i les propies plomes; en ells pondrien les mares uns ouets, per a covar-los baix de les ales, fins que acabaren trencant-se, donant eixida a uns pardalets famolencs i sense plomes. La parelleta d'aus menudes, que son els pares, els alimentaran, portant-los llambrigols, tavans, mosques, etc. mentres que no saben volar.

Roc havia vist dormir moltes voltes a les llebres, pel mig de la sembra, tenint un ull obert i l'atre tancat. Coneixia el cant de la rabosa i per l'olor descobria el rastre del llop: sabia per a on havia passat este.

Observava com els coloms de casa anaven a beure a la fonteta, en companyia de perdius i guales. Els coloms sempre tornaven per la nit al colomer de la pallissa.

Sabia que la cabra, per la nit quan dorm, gitada en el cap, en alt, pareix que pensa, removent la boca, com si menjara, pero lo que fa es remugar els aliments que pren durant el dia, engolint-los sancers, mentres pastura. Li agradava molt vore als cabritets negres, apedaçats de blanc, quan mamaven, a l'arribar sa mare a casa, menejant la coeta. La cabra carinyosa els llepava.

Totes estes coses el feen feliç. Realment es agrados el contacte de la naturalea.

El gos, era ben plantat, tenia el cap com una pilota, redo. Sempre l'acompanyava. Estava molt ben ensenyat. Cada dia, quan s'alçava de dormir, corria menejant la coa, a buscar a l'amo. En vore'l, li alçava la poteta de davant, allargant la ma per a donar-li el bon dia.

Els germans, no li contaven res. No obstant, ell sabia que les seues escapades i accions, no eren fines. Suponia que les gallines i atres coses que duyen a casa, quan tornaven, eren furtades i sentia molta pena de que no anaren pel bon cami, ajudant a son pare en les faenes del camp.

La poca terra que tenien, damunt de pobra, mal treballada, anava quedant-se erma.

Quan venia la primavera d'hivern, Roc es posava molt content. Collia bellotes i podia trobar pebraços, nom que se li dona en la comarca als revollons. En aquell parage se'n crien molts i saborosos.

Per a la pobra dieta d'aquella gent que a penes eixia de farinetes, guixes i atres llegums seques, de la curta collita, els

pebraços eren una ansiada variacio. Torrats, fregits o estofats en tomaca i pimento, una delicia.

Un mal dia, son pare, gastat per la vida, moria. Roc plorà sense parar. El soterraren fent un clot baix del cirerer.

Roc plantà una creueta, lligant dos branques. Pilota gemecava, com si ell tambe vullguera plorar.

Com els germans no posaren cura a la terra, enjorn deixà de produir res i acabaren per no poder ni mal vuire.

Aixina les coses, decidiren abandonar-ho tot i fer fortuna.

En una coixinera i un mocador de fardell, arreplegaren la poca roba que no estava feta banderes i mamprengueren el cami: ¡a buscar fortuna!

Roc portava el gos al seu costat i s'entretenien enjogassats.

Els germans majors pensaven que el chiquet els era una carrega. Deurien d'ocupar-se d'ell i, a mes, els destorbaria per als robos i malifets que proyectaven. Aixina, aprofitaren un descans a la vora d'un riu, baix d'uns chops i li proposaren que s'esperara alli, on tenia aigua i frescor, mentres ells buscarien algun lloc per a poder-se establir i tornarien per ell.

Refermat sobre un arbre i tot cavilos estava, quan arribà a beure un llop.

Roc, al vore la bestia, s'alça tirant-se al riu. Pilota s'enfrontà al llop en renyida brega. Mossos, grunyits, revolcons i arraps, fins que el gos conseguix fer-li una ferida al llop i este, trobant-se perdut, pega a fugir. El gos tambe queda en mal estat.

Roc, eixint del riu, sols pot ajudar al gos llavant-li les ferides en l'aigua clara i acaronar-lo, agrait.

Anà fent-se de nit i els germans no apareixien. La situacio era desesperada.

El chiquet, recelant que alli no tornaria ningu, va decidir posar-se en cami, ans de que fora fosc, buscant ajuda.

Ya ben de nit i lluna eixida, continuaven caminant, cada vegada mes cansats i manco esperançats de trobar ale.

Pero Deu, que nos mostra senderoles torçudes per a que busquem el cami recte, no els abandonà.

Per fi, l'alegria els tornà. Damunt d'un turó, una llumeneta. Parpallejant, com si els cridara. Molt atrotinat, Roc, puja com un rellamp, el gos darrere en la llengua fora. Arriben al tossal. Alli una casa, de la que eixia la llum. Toca a la porta i una veu, cansada, pregunta:

–¿Quí es?

–Som un chiquet perdut i el seu gos.

La velleta, qui ades feu la pregunta, obri la porta, a l'escoltar la resposta. Entraren a l'ampla cuina. El raig de llum els alcançà i la dona va poder vore l'estat en que arribaven: banyat i brut de fanc, el chiquet; ple de sanc i esgarranys, el gos. Per lo que va traure aigua del pou, per a que es llavaren; roba neta, per al chiquet, i vinagre per a les ferides del gos.

Nets i curats, s'acostaren a la vora del foc. Suponia la bona velleta la fam que tindrien i els preguntà:

–¿Haveu sopat?

–No, senyora. Resulta que... teniem pa, pero s'ha banyat al caure al riu...

Roc sentia vergonya per son germa, ya que este s'emportà el sarnacho i els rosegons que portaven.

Mentres preguntava, ya tenia l'anciana paella al foc, fregint unes botifarres, de les que penjaven en el fumeral. Anà a per ous al ponedor i d'una gerra trea una fogassa de pa blanc. Tot amanit en taula cridà:

–¡¡A sopar...!!

A Pilota tambe li portà unes sobres i, com era natural, al cap d'uns minuts, tot estava ya ben afermat en els budells dels nostres amics. Fea molt de temps que no gojaven d'haver menjat, tan a la gana, gos ni chiquet.

Roc acabà per mullar el plat, en l'ultima molla que li quedava. La dona abaixà un cofi de figues seques i un grapat

de cacauets torrats. Mentres anaven menjant-ho tot, per a donar-los confiança la dona preguntà quí era i com arribà alli.

Explicava el chiquet cóm son pare faltà i els germans l'abandonaren vora riu. Contà la rinya del llop i cóm es salvaren.

La velleta, que era l'ama de tots els voltants de la casa, li pregà que es quedara alli, aixina podria fer-li companyia, ya que ella no tenia a ningu. La podria ajudar i seria com un fill. Podria ocupar el lloc del fill que un dia, en mala hora, l'abandonà. Precisament tambe li dien Roc.

Alli es quedaren Roc i Pilota. El gos, ben alimentat, passava el dia baix de la figuera. Pronte havia conseguit curar-se les nafres, llepant-se-les. La bona vida, li provava.

Treballava molt a gust, Roc. La velleta tambe pareixia haver reviscolat. L'ajuda i la companyia eren una satisfaccio. La noblea i bondat del chiquet el feen de voler.

Per les nits, a la vora del foc, baix del cresol, la dona llegia la Biblia. Al chiquet, tant l'interessava lo que li llegia que pronte deprengué ell tambe a llegir. A mes, ella l'ensenyà a contar i fer numeros. Anava passant el temps.

Una nit, quan parlaven de les seues coses, de modo com la Providencia els feu arribar alli, la coincidencia del nom de Roc en el del fill, etc., ella vullgue saber mes i mes. El chiquet sols podia explicar-li que no conegue sa mare, que son pare no parlava mai del passat, que est era molt serios i reservat... que tenia una piga en el front...

La velleta, per moments, anà fent-se mes blanca. La cera del rostre cada volta se li tornava mes palida; s'adonava d'una cosa en la que no havia reparat mai, ¿no seria el seu desig lo que l'enganyava? Pero no; lo cert era que aquell que tenia davant resultava ser ni mes ni manco que el propi net. Fill d'aquell Roc que l'havia abandonada, anant-se'n pel mon, de roder. Coincidia l'edat, el nom, les senyes personals. Tambe els motius pels que amagava la vida passada el pare de Roc; ¿qué podria contar?

Seguiren donant-se pels i senyals coincidents i l'emocio els pujava a la gola, abraçant-se en mig d'un plor gojos yaya i net.

Roc cuidava ve l'heretat i tot prosperava. Creixia alt; ferm. Coincidi un dia en la filla d'uns masers veïns; s'enamoraren; arribaren a casar-se i tingueren fills, vivint feliços.

Per l'estiu, solien assentar-se a berenar baix de la parra.

Com de costum, berenant, un dia els aparegueren dos homens bruts i ennegrits per la pols, descalços i esgarrats. A l'arribar, sols gojaren alçar la vista per a demanar aigua i un cigarret. Roc no fumava, pero els allargà la botija i, a mes, els pregà que es rentaren les mans i pregueren acomodo en taula per a berenar.

Devorà la parella tot lo que els allargaven. Roc els preguntà si tenien faena i els oferi quedar-se, ya que necessitava un mosso i un muler. Els homens veen el cel obert, ya que eren roders i buscats per la justicia. No podien acostar-se a cap de poble i ya fea dies que no menjaven. Alli s'amagarien una temporada.

El bon tracte i l'acollida els ablania el cor. La coincidencia del nom de l'amo en el d'aquell inocent que ells abandonaren i al que suposaven mort per algun llop, els feu plorar un dia, confessant, arrepentits, la seua vida passada.

Roc, qui tenia confiança en la Providencia ya que ella el tornà a sa yaya, vea ara, al reconeixer en aquells homens, envellits, als germans que la mala ventura feu que l'abandonaren, no dubtà en abraçar-los contra el seu pit i perdonar-los, explicant-los com ell era, ben viu, qui ara els salvava.

D'alli en avant, redimits per l'agraiment, Ramon i Tomas, viviren en aquella casa, com a atres germans i amos.

La familia, reforçada i unida, creixia, per lo que formaren l'heretat mes prospera i respectada en mes de cinquanta llegües a la redona.

Les farinetes

En un poblet de la Vall d'Albaida, s'havia de celebrar un casament. Com es natural, convidaren a tots els parents, i el dia ans de la cerimonia, anaren acudint d'uns llocs i atres.

Uns a peu, atres en burro, els qui no en carro i els mes potentats, que venien de Valencia, arribarien a l'endema en el *tren borreguero,* el que tenia el pas pel poble a les deu i quart del mati.

Per al personal que venia de fora, habilitaren unes cambres, de la part de dalt de la casa, a base de marfegues, i prepararen farinetes per a sopar tot lo mon. Cadascu arribava a son aire i s'anirien acomodant alla on caberen...

–Tots som de casa –dia l'ama.

Pujant l'escala, a ma dreta, es posaren els cosins de Beniganim: un homenas peliblanc, de braços i mans enormes, aficionat a la pilota. La dona, ben pigada, pareixia una lloca, rodejada de la recua de chiquets, fruit del matrimoni sa, jove i prolific; sempre s'estava ficant una punta del devantal, doblat de biaix, en la cintura, fugint de portar algun chiquet penjant d'ell.

Tingueren sort. La cambra tenia porta i la citara[1] arribava fins a les bigues del trespol. Es dia que alli podrien ficar-se tots i tancar la porta. Una volta tots dins, *cama redonda.* Estava fet a posta, per a que no destorbaren als atres.

---

[1] *Citara:* Tabic, paret d'atobo que servix de separacio en la cambra.

Uns parents de l'Olleria, dormirien junts, en un departament separat per un barandat de dos metros d'alt i que donava a una gran finestra. S'accedia ad ell, apartant una arpillera que fea de cortina.

Estes persones arribaren a boqueta nit, creuant per la travessa i despres d'omplir-se la pancha de farinetes, com les gallines, a dormir prontet.

Pero ya tart, quan tot lo mon havia sopat, escoltaren els cluixits i recolps d'un carro, en l'empedrat del carrer. El carro parà a la porta de casa.

–Bona nit –digué un chicot abaixant del vehicul– ¿aci viu el tio Pere el Rufià?

–iAi, chicons... no vos havia conegut...!; vosatros, segur que sou del meu cosi Manuel el de l'Orà. iMira-los, Pere...!; mira, tenen la careta de mon pare –digue la dona abraçant als chics conforme baixaven del carro.

–Tens rao, dona; son una "escopinyà" del yayo... pero, passeu, no vos quedeu ahi, plantats –els dia l'amo de la casa–desenganchеu el carro en l'era i entreu el macho a la quadra, al raco hi ha una pesebreta buida. Mentres, yo li posare menjar.

Els tres chicots, vergonyosos, quasi sense dir paraula, feren lo que son tio els manà i, desenganchant el carro, entraren l'animal per la portalada que els havien obert en la casa.

–¿Cóm heu vingut tan tart? –preguntaren-los.

–Hem matinat, pero des de Benimassot, ya saben vostes... vindre en una jornada... i encara com venien de buit, que per eixes costeres... –Era el mijà dels tres germans el que responia. El menut, flac i desvencillat com anava, encara no havia obert la boca.

–¿Cóm seguix ton pare?; no contavem que vinguereu... com està tan delicat...

–Està com sempre. Ma mare, de broma, diu que nos te de soterrar a tots i ell seguirà malalt.

–Si, es allo que diuen: "durà mes que un morter desculat". Era la conversacio del tio i els nebots, fent broma.

–¿Porteu saca? ¿Heu sopat?

–Si, si... no's preocupe de res. Com anavem de buit... ya venim arreglats... –Era el major qui respongué davant de tantes preguntes.

Vergonyosos, anaren al carro, recelant-se que no tindrien bon acomodo en la casa. Sort que portaven un gran sac de palla, la classica saca dels carreters, que els havia vingut molt be per a tombar-se, dins la sorra, els que no duyen els ramals.

Sac al coll, seguiren a Quiqueta, cresol en ma, fins a una cambra, a continuacio de les atres. Esta era ampla i desordenada. De les parets, penjaven trenes de panis i, d'entre elles, al vore la llum, revolaren uns mosseguellos.[2]

Conforme se mal acomodaven, la chicota els digue:

–Si no havereu sopat..., han sobrat farinetes...

Ells, gens aveats a estar fora de casa i no volent molestar, estengueren la saca i despediren a la cosina.

–¡Ves-te'n, ves-te'n...! No et preocupes per nosatros, que ya s'apanyem alamon be, aci. Nosatros som de casa i no hi ha compromis... –per fi s'escoltava la veu del menut, mes ganós encara que els germans per quedar-se sols.

Nomes es gitaren, per darrere d'unes garbes de cacauera seca, en un raco, escoltaren rosegar a un ratoli. Com no podien dormir, estranyant-ho tot, el rac, rac, del ratolinet els anava posant mes i mes nerviosos cada volta, per lo que decidiren caçar-lo, remenejant la garbera i allumenant-se d'un misto. Pero el rebombori que armaren, pegant costalades, feu que pujara el tio, tot estorat.

–¿Qué passa, ... qué passa aci?

---

[2] *Mosseguello:* Rata penada.

Ells apagaren el misto, de pressa i es gitaren, al temps que responien:

–No res tio. Es Donis que estovava la saca, com no està aveat... pero descuide que el bony que teniem ya està ablanit.

Mentres, el ratoli havia fugit. Per lo manco estarien tranquils. Si, clar, tranquils... pero, ¿en el budell buit, quí dormia? Tingueren mirament en dir que no havien sopat, pel modo com preguntava son tio i al vore que tenien pressa per gitar-se. Ara, en la revolica de pancha buida, ya voriem...

Decidiren, per fi, esperar a que tots dormiren, per a baixar a buscar qué menjar. Havent-se de celebrar pronte un convit, segurs estaven de trobar abondo i podrien rosegar sense vergonyes.

Quan ya cregueren moment oportu, sigilosament, s'alçà el major dels germans, dispost a trobar *rancho*. A palpes, baixa l'escala. Els mamperlans de fusta, cloixiren a cada chafada, pero no s'escoltava res mes en la casa.

Una oloreta de pastes, recent cuites, li arribava al nas, pero va tentar la porta d'on suposava que estaven i no tenia la clau al pany. L'ama havia tancat el pastador en clau i forrellat. Aixina les pastes arribarien a venit.

Va seguir olorant per la casa, com un gos, i per fi entrà en el guisador i topant-se en una olla, comprengue que eren les farinetes sobrades. No pensà i prengue l'olla cap amunt.

Pel cami, sense esperar-se, com no trobara cullera, ya fica la ma. Estaven gelades i pastoses, pero ne menjava a grapats.

A fosques, com anava d'entusiasmat, no repara que entra en una cambra que no es la seua. Els vells que alli dormien, pancha provista i conciencia tranquila, bufaven, estesos com a jonecs. El chicot, prenent-los pels propis germans, els oferix farinetes:

–Preneu farinetes. Estan molt bones...

Fuuuuiiiissss. Xoooorrrrssss. Fuuuuiiiissss. Xooooorrrsss.

El vell i la vella, a contracant, bufaven i bufaven, dormint.

El chicot insistia:

–No bufeu, que no estan calentes... –Pero com els bufits no paraven, ell, pensant que damunt li feen burla, els llançà un grapat de farinetes a cadascu, sense reparar poc ni gens on quea.

L'home, notant-se banyat en certa banda del cos, on precisament parà el grapat, tocant-se pastos, imaginaria que, d'a gust com soparen, s'hauria fet damunt, per lo que calia anar a netejar-se i que ningu no notara el fet.

S'alçà el vell, en tan mala fortuna que chafà part de la pasta que anava per terra. Al perdre l'equilibri, esvarant-se, entropeçà en el fadri, tan dissortadament que el cap feu carimbol, parant dins l'olla de les farinetes.

Crits i gemecs del vell per la cambra, buscant l'escala. El cap dins del perol i sense vore res, chorrant-li les farinetes per tot lo cos. La dona al sentir-lo, tambe ix cridant per la finestra.

Sols la lluna, entre nuvols, illuminava les cambres, allargant les ombres, que al moure's formarien fantasmagoriques imagens, ben acompanyades de crits i desori, en general.

La dona del cosi, la pigada, que mentres eixia a pixar, al vore's de front al vell, li agarrà un espasme i caigue en redo. Imaginava haver vist un ser de l'atre mon d'estrany cap i calçons rallats de pisana.[3]

Els chiquets, despertant-se, cridaren a sa mare i en no respondre, començaren vinga el plor.

Els amos de casa, s'alçaren del llit, espantats al creure que un terratremol se'ls venia damunt. Tan forts eren els bots, corregudes i crits que s'escoltaven, en la part de dalt de la casa que les almolades[4] se'n venien a terra, retombant.

---

[3] *Pisana:* Dril rallat, de coto.

Mentrimentes, els chicots, avergonyits per la que havien armat, aprofitaren l'embolic per a enganchar el carro i anar-se'n al trot per a no tornar mai mes.

Quan arribaren a sa casa, son pare els preguntà:

–¿Qué vos han donat per a dinar?

Els tres, sense pensar-ho, responguren a cor:

–¡¡FARINETEEEESS...!!

[4] *Almolades:* Bovedes, entre les bigues, que s'obren mesclant, damunt de moles especials, algeps i cascots per a donar costella. Era el sostre classic entre el baix i el pis superior, en les cases valencianes.

El marineret de secà

Mentrimentes, els chicots, avergonyits per la que havien armat, aprofitaren l'embolic per a enganchar el carro i anar-se'n al trot per a no tornar mai més.

Quan arribaren a sa casa, son pare els preguntà:

–¿Què vos han donat per a dinar?

Els tres, sense pensar-ho, respongueren a cor:

–¡¡FARINETEEEESS!!

En un dels pobles de la montanya valenciana, vivia un chiquet, que era despert i tenia una imaginacio molt creativa. Hui, quan la majoria dels chiquets nostres, per haver naixcut en les zones mes poblades del Regne de Valencia, situades proximes a la mar, han entrat en contacte en la majestuosa realitat del Mare Nostrum per mig de les visites a les plages del litoral, tenint inclus molts ocasio de navegar, surant per les ones blaves, en barquets de distints tipos i encara de fer travessies maritimes, els mes privilegiats, es per lo que podria resultar anacronic pensar en un chiquet que no conega la mar.

Pero el nostre amiguet, en esta narracio, era un chiquet que no havia abaixat mai a la costa, per lo qual no podia haver vist la mar, ensomiant-la tan a sovint.

L'image que normalment es te de Valencia, o la que mes sugereix son nom, es la topica de l'horta, fertil, regada per abundosos rius i canals... la de l'Albufera, lluenta: blau d'aigua i de cel, sols tacat per la blanca vela o l'esguit de la gavina en vol.

En canvi, hi ha molta mes extensio de territori que sols veu l'aigua de la pluja, precisament en unes zones on l'index de pluviositat es baix. Eixes son les terres de secà. Alli les collites son mes dolces.

En estos llocs va passar la vida Micalet, enyorant l'aigua solta i en abondo que tan sols vea en el rebals de l'assut del riu, quan venia riuada.

Eren temps antics. No existia el cine, ni manco la T. V. No tenien tampoc llibres de colors. Un vell cato de dures tapes servia per a dependre a llegir i una manejada enciclopedia, sols en les cases privilegiades, compendiava tot lo que se desijara saber.

En est ambient, la mar, per al chiquet, era un descolorit calendari que penjava d'un clau, en el pilar de sa casa.

La vista d'una nau de vela, a la que les ones de la tempesta reblien de bromera blanca, donant la sensacio que el sangolejaven, transposava al chiquet. Ell deixava solta la ment i suplia en imagens quimeriques, lo que no havia pogut captar mai en les ninetes dels ulls. Estes sols veen la desllustrada litografia.

Pero es el cas que se tenia que profundisar molt mes en l'assunt de la mar. Ve a conte de l'entrada en la vida del menut, d'un personage que l'ajudaria a montar-se en aquell mon que tant l'interessava, esperonant-li la propia fantasia.

Ve un dia que un home estrany, quan anava captant pel poble, cridà l'atencio de chiquets i majors, poc aveats a figures exotiques, com la que se'ls presentava: recordava, per la vestimenta, a un soldat antic.

Pantalons d'anyil descolorit, ornats de vermellosa ralla a les costures. Botes tan famolenques com ell, a tenor de les bocotes que obrien al caminar. Guerrera creuada, a la que li mancaven la mitat dels daurats botons que algun dia formarien dos files al pit. Al cap, gorra de mariner, ya ben llicenciada...

Home ossut, carrampà[1] de cames: d'anar vacilant. De jove, quan no duria la gepa carregada a l'esquena, tindria una bona estatura, pero ara, a la vellea, s'encorbava, com si duguera una especie de sac darrere. Penjant-li, el sabre, mes de lo degut, sobre les tortes cames.

Una canosa barba li cobria bona part de l'ennegrit rostre, del que sobreixia l'aguilenc nas, desllindant els dos pous

[1] *Carrampà:* De cames corvades cap a fora.

negres que tenia a per ulls. Degue renyir en el barber. Fea temps que no el visitava.

Per atra banda, la seua roba, deslluida i tot, no estava massa bruta, com sol ocorrer als que, com ell, passaven captant, o vivien de la molta caritat de les gents, pero poca possibilitat de passar-se'n en l'almoina del rosego de pa dur, la tomaca o la ceba del temps i poc mes. Es dir que l'home tenia un cert aire... Ya vorem mes avant per qué.

Un rogle de chiquets, cercolava ad allo que les dones del poble dien: "deu ser un mariner retirat". Al temps se'l miraven de dalt a baix i li amollaven alguna coseta, a fi de poder-lo afitar mes detingudament.

Tanta era la curiositat de la gent, poc acostumada a la mar ni a res que li fera referencia.

Havent recorregut la vila, casa per casa, demanant *Una limosnita por el amor de Dios,* les dones que no li donaren res, li havien respost "una atra volta sera germanet" com s'acostuma, pero el recapte, al remat, li havia resultat profitos i l'home, a l'ombreta de l'avellaner, prop de la font, es disponia a pegar un mosset i descansar.

Com correspon a una personalitat imaginaria, tot curios, es llava les mans detingudament, ans de matar la fam. Els chiquets no l'abandonaren.

L'home s'acotumà al poble, com la gent s'aveà ad ell, per la facil i correcta conversa que sostenia quan les dones li preguntaven alguna coseta sense importancia.

Habitava en la cova dels moseguellos, a la vora del cami real, i alli era visitat per la chicalla.

No obstant era un personage misterios. El tio Toni, el de l'estafeta, digue que en un parell d'ocasions li entregà unes cartes, escrites en molt bona lletra, dirigides a Madrit, a un senyor de nom llarguissim, es dir de molts llinages.

Observaren tambe com un dels carreters que pujava a fer mercat als pobles de mes amunt, li deixava cada viage el periodic, dient-li *Don Juan.*

El protagoniste de la nostra historia, a qui hem deixat per a parlar del foraster, escoltava les conversacions que sobre el mateix s'urdien pel poble.

–¿Qui deu ser est home? –Era la pregunta que se formulava correntment en el casino.

–Chiques, a mi em digue un dia que era capita... –Comentava una dona en el llavador. El llavador public ya sabiem que era el lloc ideal per a la charrera i l'excusa llavar la roba.

–Deu ser un personage. Hi ha que vore lo be que vist... i lo ben educat que està... mes que tinga les botes trencades. –Era un atre home el que continuava la tertulia en el cafe.

–¿Sabeu que el Ratat del carro li porta el diari, cada dia que puja?

–¿Qué no sera un espia? Mireu que al Ratat el tingueren en la preso per qüestions politiques...

–¡No, home; el tancaren per *choriço!* ¿Qué no saps que du sempre dos romanes...?

–Dos romanes... ¡ah...si!, ¿per si una es desbarata?

–¡No dic yo que estas beula[2]...! ¡¡Una per a comprar i l'atra per a vendre!! ¿Ho tens clar ara?

–Home, com vosatros ho investiguen tot... esteu al cas.

I continuava la conversacio, posant en evidencia lo que ya se sabia, es dir, que uns coneixien les qüestions de les que es parlava i els atres estaven en la figuera, parlant per parlar, pero no hi havia ningu que desvelara el misteri que rodejava al vell, capita de la marina o lo que fora, que atenia per *D. Juan.*

El nostre Micalet no perdia ripio de tot lo que es terciava fent referencia al foraster. Quan escoltava que parlalaven d'ell en sa mania del mar, obria les orelles per tal d'indagar coses que el posaren sobre la pista, pero res trea de bo.

---

[2] *Beula:* Abovat.

Un dia, fent-se el decidit, aprofità que tenia que tallar rebrotins a les oliveres del Rogeral, una finqueta que tenien sos pares vora carretera, per a preparar-se una bona berena i acostar-se a migdia tractant de vore al vell mariner.

–Bon dia, *Don Juan.* –Digué el chiquet, al pillar-lo al carasol, llegint un diari.

–*Buenos días, ¿cómo sabes mi nombre, muchacho?* –Li respongue, preguntant, l'home.

–Es que *lo he escoltao, que lo desian en el pueblo...* –Saltà el chiquet, fent-se mes roig que una tomaca. Al vore'l torbat, l'home, el calmà.

–*No te preocupes, que no es ninguna cosa mala. Ése es mi nombre; además, puedes hablarme en tu lengua, que te entiendo perfectamente; pero si tú me comprendes en mi castellano, prefiero hablarte así, antes de estropear una lengua tan dulce como la valenciana...*

–*Pos* mire que casualitat, si que *hamos adelantao camino...* S'alegrà Micalet al vore la bona disposicio del vell.

–*Sí, hombre, sí; te digo que puedes hablarme en valenciano...*

–¡Ay!... perdone; com no tinc costum de parlar en forasters...

Per fi el chiquet, serenant-se, sentia trobar un amic i traent la berena de la coixinera, parti el pa en la navaixa. Obrí la fiambrera i oferint-li un troç de pa li digue, al temps que li amostrava el contingut:

–Agarre mandonguilles... son d'abadejo... les ha fetes ma mare. Suque que està molt bo el mullador...

–*Hombre, yo pensava prepararme ahora mismo la comida. Tengo una sardina preciosa... es de mucho alimento, ¿sabes?... pero como no es correcto hacer un desaire... probaré esa comida que ha hecho tu madre y que parece tan apetitosa.* –Es clar que al pobre vell se li fea la boca aigua i pensava chuplar-se els dits davant d'aquelles dorades mandonguilles, ofegadetes en l'oliet de la tomaca i pimento de la terra.

Quan ya amainà la gana, mentrimentes el chicon es fea els ultims bocins, honorant la menjada, l'home exclamà:

–*No hay mejor matrimonio que el de la tierra y la mar...*

Micalet, al vore que entrava en el tema que me'l tenia chiflat, parà de mastegar, per a no pedre's paraula, mentres el vell continuava:

–*... el noble bacalao, que no ha mucho surcaría majestuoso las aguas del océano, no ha podido encontrar mejor fin, que mezclado con el tomate y el pimiento de la tierra... he aquí una buena obra de la madre naturaleza. Ella siempre provee al hombre...*

Es clar que la fam aplacada fa entrar l'euforia i encara propicia la filosofia, sobre tot en persones que, com *D. Juan,* fea temps que no devien menjar conforme Deu mana.

Pero Micalet, a qui sols li picava la mar, ana a lo seu.

–¿Es veritat que voste era capita d'un barco?

–*Cierto, hijo, cierto. Mi barco, victorioso en Filipinas, era el más veloz de todos los barcos que han cruzado el Pacífico.*

–¡Conte'm...! ¡conte'm...!; son coses que m'interessen molt. ¿Qué li passà? ¿Que se li afonà el barco?

–*Ay... ¡qué tristeza la mía...!* –El capita es posava trist, com si anara a plorar i es prenia la barba entre les mans–... *necesito la compañía del vino, para poder recordar, con esta mi tristeza, ya que sobrio no podría soportar la memoria de mi desgracia...*

Les ultimes paraules ya feen pressentir al chiquet que allo acabaria en mar. Pero mar de llagrimes, ya que el capita esclatava a plorar, per lo que desvià la qüestió.

–¡Home...!, no es pose aixina, que un atre dia portare vi. Ya charrarem de mes despai... mire, me'n vaig, que encara tinc faeneta... ¡hala!

Es despedi el jove, arreplegant la fiambrera. Lligà la coixinera i se la penjà al muscle, prometent-se-les venturoses per al proxim dia. Tornaria portant vi per al vell.

La vida en el poble era la normal. La gent s'havia fet a tindre a *Don Juan*. Este, una volta per semana, passava per les cases captant i no precisava mes, ya que el personal l'anava socorrent.

Qui vivia en un desbelego[3] constant era Micalet, qui no gastava un sol chavo dels que arreplegava per fer encarrecs, tractant d'aforrar lo necessari per a comprar, de la taverna, un parell de litros de vi. Ompliria la bota per al mariner assedegat. Aixina este li relataria emocionants batalles navals; histories de mariners i corsaris, etc. Tot lo qual acabava sempre fent-li agarrar una mija bufa al vell, qui entre plors, ya que sempre la pillava plorona, gemecava llamentant-se pel seu barco...

Es clar que el chiquet, entre vocabulari poc corrent per ad ell i mes encara en castella, sospirs i maldicions de l'ancia, es quedava mig en bajoqueta, pero no obstant, ni gojava soltar paraula, mentrimentes s'emborrachava el pobre.

Conforme passava el temps i es familiarisava en les maneres del capita, li seguia millor el joc, com si estigueren navegant per aigües profundes, quan l'unic liquit qui hi havia era el de la bota, ans de buidar-la, cosa que irremeyablement sempre ocorria.

–*¡¡Avanteeee... a toda vela...!* –Chillava. I l'atre li responia com si governara al timo: *¡¡Avanteee!!* Sense saber massa que es lo que deuria fer per a que aixi fora, recebint els crits i les maldicions, quan no complia fidelment allo que li encomanava.

–*¡¡Maldito chiquillo inútil... recoge trapo... rayos y truenos!!*

El pobre Micalet, es trobava massa voltes perdut, sense saber a quina banda acodir. Encara no sabia qué era babor, ni qué estribor, en l'imaginaria nau. Esta, pels brofecs insults i crits del capita, segurament anava a pique. La desdentada boca del vell, aixina ho devia manifestar, omplint de temor al novell mariner.

---

[3] *Desbelego:* Excesiva preocupacio.

En el poble tot lo mon coneixia l'amistat de Micalet i *D. Juan* del qual creixia la fama misteriosa, al temps que aumentaven els comentaris, donant noticia de batalles i de fabulosos botins; aventures i fets arriscats sens fi.

El chiuchiueig de les gents, era habitual, en vore-lo passar demanant caritat:

–Diu Micalet que te un vaixell en la mar, del qual era capita.

–Si; degue fugir d'ell.

–La tripulacio amotinada, a manca de quemenjars, diu que el llançà un dia per la borda i encara intentaven fer-li blanc sobre el cos, disparant els arcabussos, la marineria enfurida... –Explicava u d'eixos que tot ho saben, personage molt corrent en els pobles.

De tota manera, els comentaris eren per a tots els gusts i es creuaven les mes pintoresques preguntes i respostes, aventurades, suplint la fabulacio allo que no se sabia.

–¿I cóm pogue salvar-se? ¿No l'arribaren a ferir? –Seguien preguntant, per a forçar la resposta del que per a tot tenia tapadora adequada.

–Degue pedre el coneiximent i surar, fins que arribara ad alguna plaja proxima...

Micalet no donava l'abast a satisfer, per sa banda, la molta curiositat desfermada entorn a son quasi mitologic heroe, per lo que tenia necessitat de magnificar, inventar o improvisar, per a no deixar, tampoc, pregunta sense resposta.

A boqueta nit d'un dia de ponent, en el que el ventot havia eixugat els liquits del cervell, fent necessaria la sustitucio dels mateixos per ẏi, el canvi deslligava una de les escenes ya acostumades, a base de crits i mandobles del corbat sabre, sobre imaginaris pirates, en repte permanent del capita, al temps que li ordenava maniobres al chiquet i este es trastornava, volent-li seguir l'accio.

Mig jugant i mig de veres, el vellaç pedria el seny, sadollat de vi i embarcava al chiquet en una aventura inesperada i real.

Li va dir al nostre amic que havia tingut noticia de que son barco estava en el port de Denia. Alli havia buscat refugi per a lliurar-se d'un temporal. Ell estava dispost a recuperar-lo i si l'acompanyava, seria el segon d'abordo.

Micalet regressa tart a casa. Era ya fosc. Despres de la revelacio que li havia fet l'amic, en la cova, entre les ombres i les llums del foc que encengueren per a calfar-se, el cor li glapia d'emocio.

Pensava que, per fi, podria vore la mar i embarcar-se. Solcaria les mes estranyes aigües i arribaria a les mes exotiques isles, de la ma destra del mes valeros capita i expert navegant, tal com havia ensomiat.

Quan arribà a casa, en totes aquelles borumballes pel cap, el marmolaren i castigaren per la tardança. Es gità sense sopar, pero ell sols pensava que a l'endema s'haurien acabat els bonegons i castics, els treballs ingrats i l'escola d'aquell mestre renego, a la que acodien quan no tenien que fer en el camp.

De bon mati, entre dos clarors i sense que sos pares advertiren res, feu recapte d'una poca roba i alguna cosa de quemenjar i ficant-ho tot dins d'una coixinera, anà a trobar-se en el capita, tal com acordaren el dia anterior.

El vell ya l'esperava. Cara radiant i ulls expressius. L'aventura començava...

Carregat en un sac de mariner, ple de pedaços i costurons, penjava la desmorrellada espasota al costat. Al besllum del sol eixint, pareixia una tosca estatua, plantat a la vora del caminet que pujava a la cova.

Sense a penes donar-se el bon dia, mamprengueren el cami, per a creuar la serralada que devia deixar-los en la plana de Muro, la qual seguirien abaixant pels buits del Serpis o riu d'Alcoy, al que deixaren a la dreta.

La sensacio de llibertat els acompanyava. Creuaven colls i canyades, buscant sempre els peravalls, dins dels encaixonats passos que deixen les altes i ombroses montanyes verdes, en les que s'escalonen bancalets, ornats de cirerers i atres frutals de tota especie.

Minusculs pobles van quedant-se a les esquenes. Pobles blancs, en els que habiten descendents dels moriscs. Estes gents els contemplaven curiosos, entre els badalls de les portes i finestres que no gojaven obrir, des de la frescor de ses cases.

Algunes fontetes que brollen en la serra, amainaven la set dels caminants, els quals, encabotats en la clara i fixa idea d'arribar a la mar, a penes parlaven pel cami.

La vall de Travadell i el poble de Benimarfull, no els dien res, ni Planes, ni la vall de Gallinera... sols i quan ya la bola de foc del sol s'acostava al Benicadell, mig despeats,[4] rendits com rucs, decidiren parar a fer nit. El proxim dia completarien el viage.

Arreplegaren unes argilagues, per a que serviren d'encenall i posant damunt unes branques, feren foc i pegaren un mosset, arrematant el poc companage que portaven. Al chiquet, sobre tot, la caminata li havia obert un gran apetit.

Per a resguardar-se del reixiu de la nit, es colocaren baix d'un vell tronc de carrasca que sobreixia retorçut per damunt d'un margenot.

Alli, tapant-se en la roba que portaven, conseguiren fer una especie de sostret i pronte quedaren dormint. No res molestaren, ni els cants dels pocs grills que quedaven, ni els ahucs de les raboses.

Una volta passà la primera sonada, Micalet es despertà. La poca costum de dormir al ras i sobre jaç que a penes tenia un braçat de seget[5] que arreplegaren, no el deixà dormir

---

[4] *Despeat:* Es diu preferentment dels animals que tenen oberta la pota.
[5] *Seget:* Brossa, d'una fulla estreta i ampla, especie de fenas.

mes, tal com solia fer en sa casa, dormint fins que el despertaren. El fret el fea tremolar i la por no se la llevaba de damunt.

El capita, es va alçar a buidar la bufeta i aprofità per a atiar el foc, tornant arropit al dur matalap d'herba.

Tot acorrucat, contra el marge, entre despert i mig albeltit[6] el chiquet, esperà el nou dia.

Quan començà a clarejar, alçant-se, posà mes llenya al foc. Tot el costellar li fea mal. Estirà els braços despereant-se i en gest instintiu es llevà les llaganyes, fent-se llagastrades per la cara i clucant els ulls despres cara al cel. Com si tot ho esperara de dalt, ya que enyorant el calentet que sa mare li preparava al despertar-se, començà a pressentir que l'aventura a la que s'havia llançat li duria no poques dificultats i penes.

Pero la gloria, no es mai del que es queda pel cami...

Espolsant-se l'apedaçat cul del pantalo, el mariner s'alçà badallant i com intuint que flaquejaven les forces del chiquet, rendit per la llarga i dura jornada anterior i encara no repost, l'animà en aquelles paraules tan apropiades:

–*Vamos a recuperar el mejor barco que haya cruzado los mares. Vamos a dar la vuelta al mundo. ¡¡Avanteee a toda vela...!!*

Els ullets li brillaven, per la força de l'imaginacio i encara s'animà a cantar, aclarint-se la veu, aquella antiga saloma[7] que sols cantava en els moments en que es transposava a situacions passades, plenes de gloria i, com es natural, quan s'allumenava pel vi:

---

[6] *Albeltit:* Endormiscat.

[7] *Saloma:* Cant dels mariners. Esta s'arreplega del num 2 de la Revista *Murta* per Miquel Adlert Noguerol, com una mostra del llenguage internacional usat pels homens de la mar.

Bu izà
o Dio – ayunta noy
o que somo – servi soy
o voleamo – ben servir
o la fede – mantenir
o la fede – de cristiano
o malmeta – lo pagano
esconfodi – u sarrahin
torchi i mori – gran mastin
o fillioli – dabrahin...

El chiquet, sense entendre res d'aquella mescla d'idiomes, tan propia de mariners internacionals, pega darrere del misterios *D. Juan* que cantava al temps que caminava, sense reparar en els badalls de gana i son de Micalet.

Arribaren a l'Atzuvia, net i blanc poble. Alli, decidi el vell captar per les cases, per tal de posar alguna cosa que fora mes consistent que lo poc que havien conseguit pellucar pel cami, en els budells.

El chiquet no estava acostumat a viure d'almoina i se li fea un afront molt gran el tindre que allargar la ma, per lo que el mariner decidi captar sol, mentrimentes el jove descansaria a l'ombra d'un plataner, a l'entrada del poble.

Se les ingenià *D. Juan,* ya destre en qüestions de traure profit a la llastima, fent creure a la bona gent que Micalet estava malalt i no tenia familia. Per aixo ell, trobant-se'l pel cami, el portava al mege de Denia. Tot allo quadrava molt be en l'aspecte del chiquet, trasullat, mig dormit, cansat i despeat.

Ixque profitos el recapte. L'estrategia del sorrut vellaç havia donat bons resultats. En les manegues de la casaca nugades, portava de tot.

Una dona, apiadant-se de la suposta malaltia del chic, tan ben venuda, li donà una bresca de mel, dins d'un bon manró[8]

[8] *Manró:* Tros de pa.

de pa blanc, ya que, com a chiquet, el suposava llepol. Este menjà a gust.

Recuperades les forces, tornaren a fer cami, chano, chano, abaixant cap als arrossars de Pego, sortejant un riuet encaixonat entre montanyes i seguint poc mes o manco son curs, com es natural descendent a la mar, a la que, per fi, arribarien.

La pendent del cami, perdia força, s'eixamplaven les vallades, l'horiso quedava obert. Finalment els aiguamolls, i un pla de color ocre: arros quallat, s'estenia a tot lo que alcançaven els ulls. El capita, portant al chiquet al cim d'un turo que tenien al pas, li senyalà emocionant-se...

–¡¡La maaarrr...!! ¡¡La maaaaa r r r...!!

Micalet va seguir la direccio que li senyalava el dit de l'ancia, en ulls inquiets, pero no va vore res d'extraordinari. Sols un cel blau i net.

No acostumat als espais oberts d'horiso quan es confonen les aigües i la boveda celest, prenent la mateixa color, el chiquet no vea res anormal que li cridara l'atencio. Aquella ralleta blava mes fosqueta, que devia ser la mar, el deixà desencantat. Ell s'imaginava vore ones, bromeres... com en el calendari.

Seguiren caminant. El vell havia recuperat una estranya vitalitat. Caminava mes de presa. De tant en tant es parava, quedant-se olorant l'ambient i exclamava en ronca veu:

–¡¡Ya huelo a sal..., huelo a sal!!

Tornava a cantar la saloma fent bracillades, mentriments Micalet, un molt cansat i un poc decepcionat, remugava par a si mateix:

–Si te tan bon barco com diu, alli podre menjar i dormir a gust.

Es consolava una miqueta, pensant que un home de tanta importancia com *D. Juan,* que es permetia inclus recebir el periodic, tindria, en son ambient natural, una vida regalada i si ell era son millor amic...

Passaren per la cercavila de Pego, deixant-la acaramullada damunt del tossalet que li servix de solar. El capita ni tan sols afluixà la marcha, deixant camps de melonar i bancals de dacsa, que al chiquet se li antoixaven delicies celestials, a tenor de les penuries patides en el viage.

Els ultims garrofers quedaren darrere i ara tarongers, llimeres, palmeres i atres arbres mai vists pel chic, li feen llit a la rogenca figura del Mongó, com un cap mitologic que se n'entrava en la blavenca maror. Davant, unes muralles sobre un cim, senyalaven un ruïnos castell. Estaven arribant a Denia.

Sol ponent, arribaren a les portes de la magnifica ciutat de la Marina, cap d'un marquesat, senyaladissim en Espanya, com explicava febros el capita, mes charrador que mai, cosa que li fea recuperar al nostre amic les bones esperances.

Unes raberes de cabres, baixaven pels assegadors des de la marjal i la montanya i s'anaven desfent en tan punt arribaven a les primeres cases del poble. Cada cabreta deixava la dula, per a tornar directament a sa casa. Eixa image li recordava la tan vixcuda per ell en el seu poble.

Com un rellampec li passà per la ment son pare, quan munyia i sa mare, quan li donava la llet calenteta. Quasi sense voler, una llagrima de tristea li assomà als ulls. Pero ya estaven en Denia, ¡¡alli, la gloria!!

Mirava curios Micalet les cases, admirant-se dels detalls senyorials que les distinguien unes d'atres, les portalades de pedra tosca treballada, etc., etc. Segurament, pensava, en elles viurien amics de *D. Juan,* entre ells, el que li enviava el periodic...

Per un carrer ample, molt net i ben empedrat, de cases bastides sobre pedra picada, a les portes de les quals creixien velles moreres, s'enfilaren cap al port.

Ya contemplaven una blavor, desacostumada ans per a Micalet i, per fi, ¡la mar! Veles crues, barques... Ara si que eren

semblants a la del calendari, pero mes chicotetes. Allo era proxim a lo que s'havia imaginat.

No pogueren soportar, u el veri mariner que l'atrea; l'atre el crit de la curiositat tan de temps aguantada. Els dos començaren a correr, com si unes noves ales reemplaçaren les cames dels baldats cossos dels nostres aventurers.

A la vora del grau, no paraven en torreta. Anaven d'una part a l'atra.

El chiquet mirava obrint els ulls, com si en una mirada poguera ficar-se dins tota la majestuositat de la mar. El trafec mariner el desinquietava. Peixcadors i homens de terra, portaven amunt i avall sacs, caixes, etc.

Grossos fardos anaven esmonyint-se lligats en cordes i cabrestants, per mig de corrioles que penjaven dels pals dels bucs. Estos, arreglats uns al costat d'atres, estaven amarrats contra uns entaulats i engraonats, bastits vora la mar, sobre plantats que s'estacaven en l'aigua fins trobar fort. L'onage engrunsava les naus suament.

El capita, mentrestant, com fora de si, preguntava a uns i atres, sense que ningu li fera cas.

–*¿Dónde está amarrado el Escorpión? ¿Habéis visto mi barco?*

No li responia ningu i encara els hi havia que s'apartaven, al vore l'intencio d'encarar-se'ls. El chiquet no comprenia res de lo que passava, pero notava el poc cas que li feen.

Amunt i avall, sense parar i sense trobar res d'allo que buscaven, se'ls feu de nit.

El trafec amainà i uns fanalets que penjaven en els barcos, allumenaven l'escena classica marinera i nocturna del port valencià. Un cobert que servia d'almagasent per a mercancies, les barques lligades als plantats, la caseta de la llonja... i uns pocs mariners, eixint-los fum de la conjuncio facial pipa-barba, que s'encaminaven a una taverna, de la que eixien veus, llum i rebombori.

Tambe els nostres amics anaren a la taverna. Al transpondre la porta, una forta i agra olor de vi li vingue al nas al chiquet. L'alegria reinava. Les cares dels mariners, a la llum dels cresols, adquirien un llustre rogenc, sobre el torrat de tantes hores de sals i sols.

Bevien en camaraderia i encara algu cantava. Mentrimentes atres, mig dormiscaven ya la primera mona.

–*¡Buenas noches, a los viejos lobos de mar!* Exclamà en fort to de veu el capita, estirant-se i creixent sobre si mateix, al temps que s'arreüçava la barba.

No respongue ningu. El silenci es feu amo de la situacio. *D. Juan* s'acostà al taulell i traent unes monedes les llançà sobre la grossa post, per a que feren soroll. Anava a gastar-se, si precis fora, tot lo recaptat en la sucosa almoina de l'Atzuvia.

–*¡Pon el mejor ron y que beban los valientes que quieran recuperar conmigo el Escorpión. Sé que está escondido por una de estas ensenadas!*

No es movia ningu, ni manifestava desig o intencio de beure o respondre a l'esplendit capita. El chiquet seguia sense comprendre res. Per fi, u d'aquells que dormia, acaronat pels bafs de lo que beguera, es despereà, despertant-se precisament pel silenci inusitat. Al vore a *D. Juan,* digué:

–*¡Viejo chiflado!, ... ¿no tuviste bastante? Larga velas y déjanos en paz... ¡¡Mil rayos...!!*

Davant d'aquella resposta, el capita agarrà un veixell d'aiguardent que tenia a ma i empinant-se'l abandonà estrepitosament la taverna. El chiquet, cada volta mes confus, el seguia com una cabreta a l'amo, sense gojar preguntar res.

Vora la mar i a base d'apurar l'ampolla, la turca de costum no es feu d'esperar. Pero el capita la necessitava per a prendre forces, com sempre i ficar-se en aventures marineres. Alguna podria ser la definitiva...

Tot decidit, començà a deslligar l'amarra d'una barca que surava atracada alli mateix, al temps que li manava al chiquet

pujar tambe. Entre crits de mando i entropeçons, conseguiren desatracar. El vent els favoria.

Micalet anava de babor a estribor i de popa a proa, sense saber qué fer, pero el mariner, destre, ma a la canya i a la vela, multiplicant-se en un vigor extraordinari, sortejava les embarcacions i conseguia eixir d'aquell tancat que formaven els barcos amarrats i l'entaulat.

La nit era clara, pero uns nuvolets solcaven el cel. Cada volta les llastres eren mes espesses.

El chiquet s'emocionava al vore's navegant, a cavall d'aquella barca, pero per atra banda, un espasme li apretava el cor. La remor de les ones, que cada volta eren mes grans i mes negres en la mar, l'atemorisaven.

El sacsejar dels colps de mar, li pujaven els budells a la gola, de dalt a baix, s'afonaven en el buit. Una suor freda el chopava.

Cap a la dreta, s'alçava una sombra fixa i enorme. El novell mariner vea una llumeneta que s'encenia i s'apagava.

El capita que s'apercebe d'allo, llançant un fort crit, donà colp de canya en aquella direccio, enfilant com un fus, encarregant-li al chiquet el timo, manà que sostinguera la canya ben forta, al temps que desplegava totes les veles. S'unflà el llenç, del vent que bufava de llevant, donant-li una velocitat inclinadada perillosament per a la barca.

–*¡¡Mantén el rumbo, timoneeel...!!* –Cridava. –*¡¡Mis leones todos prestos...!! ¡¡Vamos por el Escorpiooоón...!!*

Era una escena terrorifica. La nau inclinada. El vell, com un mascaro mitologic a proa, tes i cridant sense parar.

–*¡¡Prepara los garfiooosss...!! ¡¡Al abordajeeeee...!!*

Aquella veu que es trencava. Un fort colp de mar. La negror que se'ls engolia i la sensacio d'afonar-se en l'aigua gelada, era l'unic que recordava el chiquet al despertar-se, marejat com si surara en la barca. Es tentà tot ell mateix i palpà els voltants, sense atrevir-se a obrir els ulls, per si es trobava en l'infern, ya que es crea en el regne dels morts.

El soroll familiar de les pellorfes de la marfega, al tocar-la, li donà seguritat i la veu que escoltà, li feu comprendre que estava en lo mon, pero no sabia res mes.

–¡¡Vine Cento, vine!!, ya pareix que es desperta, ya torna en si... –Era la veu d'una dona. Començava a recordar a sa mare. ¿Qué havia passat? ¿A on estava? ¿Qui era ell? ¿I el barco de *D. Juan*? Tot se li amontonava en el cervell.

Una blanca cambra i una penombra agradosa l'acollien a l'obrir els ulls. En un canyis s'eixugaven panses i darrere de la reixeta, al carrer, penjaven uns polps a secar. Entrava un rallet de sol esperançador.

Una dona, de cara agraciada, dins d'un negre mocador de seda, li acostava una taceta calenta. Tota ella, inclus el llarc devantal, anava vestida de negre. Un home de mijana edad, s'acostà als seus crits.

Eren un matrimoni de peixcadors, els que acollien al chiquet. L'arreplegaren quan la barca que furtara *D. Juan* ana a pique, dirigida per la follia del vell i l'inconsciencia del jove, esclafant-se contra les roques del Mongó, mola que al quimeric capita li representava l'*Escorpión.*

Li explicaren que ells estaven peixcant a l'encesa per les immediacions i pogueren ser testimonis de la tragedia, mes que sols arribaren a temps de recuperar-lo ad ell, mentre surava, agarrat a la canya. La major part de la nau i el vell eren engolits per la mar i res mes se sabe, en la negror de la nit.

Micalet havia estat tres dies ensomiant i delirant, entre febres, despres que li feren bossar tota l'aigua beguda a la força.

Quan el chiquet millorà, contà als seus protectors quina havia segut la seua aventura i com sos pares, sense saber res, deurien estar preocupats per ell.

El matrimoni li referi que tambe ells perderen un fill en la mar i comprenien la pena que deurien passar els pares de Micalet. Aixina, conforme es recuperava, li prepararen tot lo necessari per a que poguera tornar a sa casa.

Li explicaren que aquell, que es fea passar per capita, era un senyoret aventurer i arruinat de Madrit, que precisament s'enrolà de mariner i gracies a les bones paraules que es gastava aconsegui amotinar a la tripulacio d'un barco que es dia *Escorpión*, el qual fea la travessia d'Alacant a les Americ-ques, arribant a tindre el mando del veler, per a estrellar-lo contra unes roques, prop del cap de la Nau. Ell es lliurà del naufragi, al dur-lo el marejol surant sobre un taulo, a la Granaella.

Des d'aquell dia havia vixcut de la caritat, voltant per la rodalia, pero arribà un moment que se li feu impossible, ya que tot lo mon sabia que cada chavo que arreplegava era per a beure-se-lo en la taverna i bufat era un gran perill, per les manies marineres que patia.

En una recua de burros que anaven a dur peix a Alcoy, marchà el chiquet fins a la venta de Sant Josep, agraint molt l'hospitalitat i el servici humanitari que li havien prestat els peixcadors, als qui devia la salvacio.

Des de la venta, precisament el carro del Ratat, el portà al poble.

En el viage va tindre temps de preguntar al carreter pel periodic que li portava a *D. Juan:*

–¿Quin periodic? –Preguntà el carreter.

–Home, eixe que li deixaves sempre quan pujaves, tan ben enrollat...

El Ratat no va poder-se aguantar el riure, exclamant:

–Com que periodic... ¡¡si era una sardina de bota que li comprava en Alcoy i que anava embolicada en una fulla per a que no s'embrutara...!!

Arribaren per fi a casa. Micalet, llagrimes als ulls, demanava perdo als pares, per haver-los deixat. Estos, fonent-se en un abraç, mesclaven les llagrimes al changlot de l'emocio, a penes deixant-lo parlar.

I aci acaba l'historia d'aquell chiquet, el qual, per haver fet tan mala prova en la mar, se li quedà per a sempre el mal nom del MARINERET DE SECÀ. I este conte s'ha acabat.

Li explicaren que aquell, que es feu passar per capità, Era un senyoret aventurer i arruïnat de Madrid, que precisament s'enrolà de mariner i gràcies a les bones paraules que es gastava aconseguí amotinar a la tripulació d'un barco que es dia *Escorpión*, el qual feu la travesia d'Alacant a les Amèriques, arribant a tindre el mando del veler, per a estavellar-lo contra unes roques, prop del cap de la Nau. Ell es lliurà del naufragi, al dur-lo el mareig surant sobre un taulo, a la Granadella.

Des d'aquell dia havia viscut de la caritat, voltant per la rodalia, pero arribà un moment que se li feu impossible, ya que tot lo mon sabia que cada chavo que arreplegava era per a beure-se-lo en la taverna i bufat era un gran perill, per les manies marineres que patia.

En una recua de burros que anaven a dur peix a Alcoy, marchà el chiquet fins a la venta de Sant Josep, agraint molt l'hospitalitat i el servici humanitari que li havien prestat els peixcadors, als qui devia la salvació.

Des de la venta, precisament el carro del Ratat, el portà al poble.

En el viage va tindre temps de preguntar al carreter pel periòdic que li portava a D. Juan:

—¿Quin periòdic? –Preguntà el carreter.

—Home, eixe que li deixaves sempre quan pujaves, tan ben enrollat...

El Ratat no va poder-se aguantar el riure, exclamant:

—Com que periòdic... Ixe era una sardina de bota que li comprava en Alcoy i que anava embolicada en una fulla per a que no s'embrutara...!!

Arribaren per fi a casa. Micalet, llàgrimes als ulls, demanà a perdó als pares per haver-los deixat. Estos, contentsse en un abraç, mesclaven les llàgrimes al changlot de l'emoció, a penes deixant-lo parlar.

I ací acaba l'història d'aquell chiquet, el qual, per haver fet tan mala prova en la mar, se li quedà per a sempre el mal nom del Mariner de Secà. I este conte s'ha acabat.

INDEX

ESTE LLIBRE DE CONTES EN LLENGUA VALENCIANA, TITULAT "LA CAIXA DE LES MARAVELLES", ORIGINAL DE VICENT RAMON CALATAYUD, S'ACABA D'IMPRIMIR EN ARTS GRAFIQUES SOLER, S. A., CARRER DE L'OLIVERETA, NUMERO 28, DE LA CIUTAT DE VALENCIA, EL 26 DE NOVEMBRE, VESPRA DEL DIA DE LA MARE DE DEU DEL MILACRE, DE L'ANY 1988

LAUS † DEO